

C-J Charpentier

**Hazeldonk
Express**

Hazeldonk är en fullständigt charmlös rastplats på gränsen mellan Holland och Belgien.

Det är septembersommar och C-J Charpentier kryssar på sin Harley i västliga utmarker, där han söker traktens själ och förklaringen till ett kittlande ortnamn. Han betraktar slagfält och massgravar, flanerar i en belgisk stad på nederländskt territorium och filosoferar om gränser, valutor och tomma samhällen.

Tills polisen på resans sista dag bokstavligen jagar bort honom från en egenartad boplats vid Ijsselmeer.

Hazeldonk Express

– triptyk från västlig utkant

C-J Charpentier

Denna bok finns också som en ”vanlig” bok, tryckt på papper.
Den kan beställas från författaren: amcj@algonet.se

I Yta för mångfald hjul

HAZELDONK (WEST). Det står så på skylten där jag just svängt av, och det är en fruktansvärt ful skylt där själva namnet målats över och målats dit igen. Med annan färg och mindre typsnitt, vilket i sin tur ger en märklig skuggeffekt helt utan grafiska kvaliteter. Dessutom är skylten solkig, eller småskitig, i sina gråsvarta toner. Som om ingen riktigt bryr sig; i varje fall inte nu.

Platsen är en gigantisk yta – och litet till – invid motorvägen, en utvidgning av själva körbanan i gränslandet mellan Nederländerna och Belgien; en utkant i en landmassa som själv är en utkant. I väster, innan havet.

Havet, det näraliggande – kanske ett dussin mil härifrån, föder ett plötsligt barndomsminne. Det var Knokke och tidigt femtiotal – före den stora översvämningen i grannlandet, och vi hade åkt från Sverige - mina föräldrar, morföräldrar och jag – för att hälsa på tante Alma och

hennes make Alois. Mormor satt i en korgstol på stranden, skyende vatten. Vi andra plaskade och lekte, till och med morfar. Farbror Alois bar stickade badbyxor av grått ylle. Morfar hade hundsamlingen med sig, elva Airdaleterriers sammanhållna med två koppel.

Hundarna reste – sade man - med brittiska handlingar, hade någon sorts dokument som Foreign Office i London utfärdat tidigare.

Europa var schaktmaskiner och städer under uppbyggnad. Hotellrum betalades med sötsaker och damunderkläder av syntetmaterial. Men det var ändå Alois och hans portfölj av brunt svinläder som etsade sig fast.

Alois bar sin portfölj – under dygnets alla vakna timmar – fastkedjad runt vänster handlov; så ock när han doppade sig. Med vänsterarmen sträckt mot skyn för att inte väta sedlarna.

Min mor sa att han hade en kvarts miljon instoppat i lädret, en ofattbar summa i en tid när människor i vanliga yrken blott tjänade tiotusen om året. Svenska kronor.

– Svarta pengar, underströk far i ett tonfall mellan indignation och avundsjuka.

– Gruvor i Afrika, menade någon.

Sedan fick jag ett förstoringsglas av tante Alma, studerade snäckor i timmar. Skattefiffel var mig ett okänt begrepp. Däremot visste jag att Alois ägde en stor frisersalong, där stadens herrar också lät sig rakas. Och Hazeldonk – där minnesbilden överfaller mig - fanns inte, uppstod långt senare.

Jag blickar mot himlen. Läser vädret med ögonen, temperaturen med kroppen. Det är sen septembersommar, tidig höstsommar. Ett mäktigt högtryck dröjer sig kvar, låter solen flöda. Men platsen bakom skylten är charmlös, helt artificiell och utan nämnvärd naturlig förankring i landskapet. Den är något man bara smällt upp i modern tid, anlagt för att möta motorismens och transportnäringens krav. En yta för återhämtning, helt på trafikens villkor.

Här ligger en Shellmack med tjugofem pumpar och allt det där vardagliga som man sammankopplar med bensinstationer: lufttrycksmätare, spannar med vatten, butik, bemannad avgiftsbelagd toalett där man lägger sina småmynt på en assiette av porslin. Följt av McDonald´s och Deli Fresh. Litet längre bort – på andra sidan vägen - kan jag ana kolossala

bilfirmor, kontorsskrapor, godsterminaler, tull för internationell frakt. Högt upp på ett av husen ser jag en stiliserad hund. Den är röd-svart-vit, blänger ilsket, meddelar att den erbjuder *Het Beste Wapen gegen concurrentie*. Jag undrar vilka tjänster man saluför, tänker med automatik på bevakning men det kan också vara något helt annat – kanske teleteknik, datorer.

Sedan viftar jag bort tanken, är faktiskt inte intresserad. Hunden får fortsätta att blänga. Jättereklamen för Opel och Chevrolet på intilliggande hus ser mindre omniös ut.

Mellan Shell och McDonald's utbreder sig en enorm parkeringsyta, sektionerad för långtradare, privatbilar, husvagnar och rastande turistbussar. Överallt finns utposterade telefonkiosker, soptunnor och papperskorgar – stora gröna med lock och små grå invärtes försedda med svarta plastsäckar. På lyktstolparna varnas för guldförsäljare på tre språk: *pas op voor goudverkopers*, och så vidare. Samtidigt pågår byggnation bakom höga nätstängsel, grävskopor och bulldozers låter ytan expandera. Redan på hitvägen, i höjd med Breda, upplyste stora gula skyltar om begränsad tillgänglighet under hösten på grund av anläggningsarbeten. Nedanför rusar

snabbtågens järnväg, vindkraftverk fyller horisontlinjen, nyponrosorna blommar i låga rundlar av grå betong. Gräsplättarna är ovårdade.

Guldskojare; man undrar onekligen.

I ett ljusskåp rullar bilden av två leriga kängor, reklam för *industrial footwear*.

Hazeldonk tillhör De låga länderna, ligger i Noord-Brabant. Avståndet till Belgien är försumbart – både i tid och meter. Det handlar måhända om fem sekunder, femtio meter.

Motorvägen heter *rijksweg A 16*, närmaste stad är Breda: textil, choklad, maskiner, gotisk katedral från 1200-talet. Platsen för den fred som 1667 gav Nederländerna New Jersey och New York. Varefter besittningens förste styresman, Peter Stuyvesant, så småningom blev ett cigarettmärke – med ett i lag påbjudet påpekande: *roken is dodelijk*. Ungefär som kristen kolonialpolitik.

Jag kände förresten en man i Breda. Han var filmare och hette Entrop. Det låter som en farmaceutisk specialitet, ett vitaminpreparat eller ett tarmantiseptikum.

Namn&ord har alltid fascinerat mig, fick mig att lägga märke till skylten när jag första gången körde från Amersfoort till Antwerpen för några år sedan.

Hazeldonk. En samling bokstäver jag inte kunde härleda. Jag brukar faktiskt vara rätt bra på sådant annars, vilket uteslutande kan tillskrivas ett lingvistiskt intresse.

Men på Hazeldonk gick jag bet.

Låter en solstråle smeka pannan, medan jag smakar på detta halvt onomatopoetiska namn; uttalar det sakta.

Hazel. Hassel?

En hasselnöt i kombination med åsnans brunstljud?
Eller med hammarens slag mot väldiga plåtsjok?
Donk, donk som i en serietidningsruta.

Kanske rent av en människa, tänker jag sedan.
Heer Hazeldonk. Som *heer Entrop*. Eller en maträtt, till namnet lika obegripligt för utsocknes som *waterzooi* – det flamländska sättet att laga *matelote*.

Parentes: Om Hazeldonk är en man skulle han givetvis

heta Sint i förnamn...något annat vore inte möjligt...
och han skulle sitta bakom mig på bönpallen,
samtala med mig på parkeringsplatser,
bensinmackar, vid kaffeautomater, ölskänkar,
rulla sina cigaretter med tobak packad i Nijmegen,
avkrävas förklaringar...

Namn, namnmagi. Tankelekar. Namn man minns.

Men oavsett vilket måste det finnas något bakomliggande.
Något som skapat glosan.

Måste fråga, tänkte jag redan då jag premiärrullade
– för egen maskin bör tilläggas - genom det
hårt trafikerade landskapet.

Det har hittills inte blivit av.

Tids nog ska jag formulera frågan. Ta reda
på exakt vad en hazeldonk är.

Jag tror att det är femte gången jag befinner mig
på denna föga upphetsande plats, vars namn ändå
ofelbart kittlar en nyfikenhetens nerv.

Tidigare resor i De låga länderna och dess grannar har inte skett på mina villkor. Någon annan har kört; en lokförare, en busschaufför, eller en hustru. Människor har hela tiden varit i mitt sällskap: föräldrar, släktingar, fruar, barn. Stått för, eller påverkat, planering och genomförande. Nu är jag ensam, bestämmer färderna utan hänsyn till andra. Det ger en stor känsla av frihet, en tillåtelse att vara temporärt asocial.

Missförstå mig inte! Jag trivs i sällskap, tycker om att kommentera och utbyta åsikter, stanna till och tära en måltid, ta in på hotell tillsammans, pokulera över en drink. Men ibland behövs ensamheten, det egna registrerandet, funderingarna kring minnesbilder som plötsligt dyker upp. Insamling av material till kommande texter. Därför står jag mol allena i Hazeldonk. Ty resan ska bli just en text, rinnande som vatten, en västlig roadmovie, en liten vägroman.

Platsen finns trots sin storlek och kommunikativa betydenhet inte ens utsatt på de kartor jag har hemma, varken i vägatlasarna över Europa eller i de stora luntor som kräver sina egna skrivbord för att låta sig bläddras. Den som vill hitta Hazeldonk behöver en större skala, ett västeuropeiskt grönsaksblad.

Alternativet är att åka hit, passera eller stanna till. Det är troligtvis inte värt besväret – om man inte befinner sig på A 16/E 19 med andra ärenden och känner ett plötsligt behov av en kort rast.

Som jag. Här och nu. I september 2006.

Jag har just tankat, betalt och rullat vidare hundra meter till det område som är avsett för paus&vila.

Det står fyrtio-femtio bilar och minst lika många långtradare på planen, litet längre bort håller ett halvdussin turistbussar. Papperskorgarna är fulla, svämmar över, sprider sitt innehåll av tomma chipspåsar-hopknölade cigarettpaket-urdruckna plastflaskor på marken där vindpustar fångar cellofan och pappersmuggar, skapar oönskade dekorationer på träd och buskar, blandar sig med tömda tarmar och brunfläckiga pappersnäsdukar. Det är trist, alldagligt och skräpigt; gjort för människor på färd. En plats där man stannar fem-tio minuter om man inte är yrkeschaufför med respekt för föreskriven dygnsvila.

Det står ett stort lastfordon några meter ifrån mig. Dragbilshytten är helt gardintäckt. Någon sover därinne. Registreringsplåtarna är spanska. Åkarens namn

står målat över släpets långsidor: Perez, Alicante;
telefonnummer och webbadress.

Femtio-hundra turister sträcker på benen litet längre bort,
det dunkar och skrapar från byggarbetsplatsen.
Jag känner en liten ström av svett över bröstet.

Åtskilliga män urinerar med ryggarna mot parkeringen.
För att slippa lägga tjugo cent på ett mer
hygieniskt vattenkastande. De är alla välklädda,
kretsar runt pensionsåldern.

Utflyktsmänniskor på väg till Bruxelles-Paris-Bilbao,
gissar jag. Bildad, närig medelklass – snart redo
att fösas runt på muséer och bland kyrkor.
Eller köpa falskt guld mellan hamburgare
och plastpackad tigerkaka.

Klockan är tio. Förmiddagskaffe, känner suget
efter den enda kopp jag dricker per dag; koffein och
tobak. Rena naturprodukter, precis som sprit.
Men sprit tär jag sällan före solnedgången, som jag
för övrigt lagt fast till klockan sexton-noll-noll.
Alla årets dagar, varhelst jag befinner mig. Det gör
tillvaron enklare, modifierar den engelska tropikregel
som skapats av perfida kolonialtjänstemän i Indien.
Ett geografiskt begrepp som på den tiden även omfattade

Burma och Sarawak; ymnig svett i kostymer
av vit drill, helst ingen alkohol medan solen var uppe.
Orwell skrev om det, liksom Charles Allen i *Plain
Tales from the Raj*.

Fast Hazeldonk är inte Monsunasien,
även om det är utlandet, och att man befinner sig i utlandet
vet man genom ord och stavning. Det senare hävdar
schweizaren Alain de Botton (37) med emfas
i *Om konsten att resa*, medan han samtidigt
– bosatt i England - definierar utlandet som Holland,
eftersom stavningen på landets skyltar ”utgör det första
avgörande beviset på att jag anlant till en annan plats”.

Den skylt han har i åtanke skriver ”ankomst” med
dubbeltecknat a, alltså *Aankomst*, och blir därmed
en symbol för just utland. Precis som klangen i
Hazeldonk.

I Sverige är pausytorna väsentligt mindre, heter
Ekerödsrasten och liknande. Aldrig något så exotiskt
som Hazeldonk.

Sannolikt finner en holländare namnet Ekerödsrasten
minst lika främmande. Grubblar över bokstäverna
och deras betydelse.

Jag kör motorcykel. För att det roar mig och för att jag aldrig brytt mig om att ta bilkörkort.

Det senare brukar förvåna svenskar men det finns en rationell förklaring. Under åren i Asien körde min närmaste medarbetare när jag inte åkte kollektivt, och i Europas storstäder var – och är - bil mer ett problem än en möjlighet. Alltså blev det tvåhjulning.

I Amsterdam och Haag kostar det dessutom runt sjuhundra kronor per dygn att stå i parkeringshus; i Paris betingar en egen ruta utomhus ett pris på ett par hundratusen. Motorcykeln kan jag glida in på hotellets bakgård, eller härbärgera hos någon bekant. Utan att inkräkta på någons bilplats. Utan att föda parkeringsindustrin.

Visst saknar jag bil ibland, särskilt när kylan rider Österlen och snön ligger tjock, eller när de surkalla höstregnen piskar. Men det har å sin sida gjort hojåkandet till något av en sport; att köra i alla väder. När det är för vidrigt finns passagerarplatsen i hennes Renault.

Jag inbillar mig att seglare upplever något liknande. Människa mot natur, att bemästra naturkrafterna.

Och bli stillastående när orkanerna vrålar i Formosasundet.

Vi låg en gång i taifunshelter i trettiosex timmar när vi seglade från Shanghai till Hong Kong. Det är ungefär jämförbart med att som hojåkare vänta ut ett dagsregn under en bro över Autobahn, eller häcka på en rastplats norr om Lille. Men båten var angenämare; med sojakokta ägg och Johnnie Walker.

Ortnamnet Hong Kong har parentetiskt officiellt särskrivits sedan 1926. Det har svenska media ännu inte upptäckt.

På MC behöver man fler stopp än i bil. Det gör att vissa rastplatser med tiden blir till en sorts bekanta. Bensin i kombination med andhämtning.

Det brukar bli Karlslunde strax söder om Köpenhamn och Buddikate någon mil norr om Hamburg. Följt av Stillhorn om jag känner för det, någon mack mellan Bremen och Osnabrück – vanligtvis Dammerberge - innan jag taxar in i Nederländerna, tar en final paus i höjd med Hengelo – för att en timme senare stanna i Amersfoort där min son bor. Varefter Hazeldonk är första stopp på vägen mot Belgien och Frankrike. Efter mat, samtal och sömn.

Motorcyklister har antagligen bättre koll på rastplatser&bensintappar än bilister, tankar i normalfallet var tjugonde-tjugofemte mil. Dessutom är jag ingen ungdom; närmar mig sextio. Behöver pauserna.

Nej, ingen åldersnoja. Jag accepterar mina tillkortakommanden, har inte tappat håret. Fast vetenskapen om att livet taxat in mot den sista fjärdedelen stör mig ibland, liksom läsglasögonen och det gråsprängda skägget. Det senare är uteslutande latinsk fåfänga.

Sedan 1993 har jag kört tjugotusen mil på hoj i Europa. Då vet man var pumpar och rastplatser ligger, vet hur långt man kan grensla maskinen innan nästa påfyllning, nästa bensträckning, nästa blåstömning.

De nödvändiga stoppen.

Vanligtvis kombinerar jag alla behov. Helst på ett och samma ställe.

1993. Året då jag köpte min första – och fabriksnya – Harley. En Sportster 883.

Det var en prima hoj men aningen för hög. Dessutom var den designade jordnötstanken för liten.

Futtiga nio liter.

Det blev jåkligt många mackar den gången jag körde till Paris, till vår lägenhet vid République där en hygglig hindu lät mig garagera under Libérations redaktion.

– Tjejhoj, sa en del knuttar och rynkade på näsan innan jag drog söderut.

Det omdömet har jag bara hört i Sverige.

Möjligtvis beror det på att svenska män är storleksfixerade, hävdar att bilar – liksom hojar – måste vara stora för att räknas.

Lägenheten – den mycket lilla – vid République sålde vi häromåret. Då hade jag redan gått över till kraftfullare hojar, blivit ett med Dynafamiljen. De maskiner som amerikanerna kallar FXD.

Det går sexton liter i tanken. Vid lugn körning runt nittio drar hon en halvliter, i stan något mer. Medan hårt blås på Autobahn pressar upp förbrukningen till åtta deciliter per mil.

Jag har tagit av mig hjälmen, dragit ner blixtlåset i skinnpajen, står vid cykeln och andas in den orena luften. Mellan spansk tradare med sovande chaufför och en rad personbilar.

Visiret är liksom backspeglar, lykta och läderkläder pepprade med kraschade insekter.

En del av mina rötter finns här i den västliga utkanten, i det som idag är Holland och Belgien. Resten emanerar från Frankrike; från Normandie, från Paris.

Morfar var född 1879. Alois med portföljen överlevde Passendale. En annan släkting fick sjutton bajonetter genom buken.

Hazeldonk får bli en positionsangivelse; en utgångspunkt för fortsatt resande.

FÖR ATT TILLMÖTESGÅ de oändliga karavanerna med fordon har den nederländske Guden begåvat mänskligheten med två Hazeldonk: west och oost. Belägna på ömse sidor om motorvägen, spegelbilder ett par hundra meter från varandra, nästan identiska kopior med samma Shellstation, snabbmatställen och gigantiska parkeringsytor. En för resande mot Belgien, en för resande mot Nederländerna. Den senare heter oost, dubbelskriver bokstaven o på det sätt som de Botton uppfattar som utländskt.

Från min utsiktspunkt som är Hazeldonk West kan jag se Hazeldonk Oost bakom ridån av buller.

Väderstreck i namnet. Det är som när man kör in mot en storstad och möter skyltfloran med valmöjligheter som nord, syd och centrum. Fast här saknas det sistnämnda. Hazeldonk är två utkanter, konstruktioner där ingen bor. Centrum är möjligtvis själva motorvägen och de förbirusande bilarna. Eller Breda, eller Tilburg.

Tankarna ilar express, smittade av motorvägens

hastigheter, brottstycken och fragment avlöser varandra som i ett mentalt kalejdoskop.

Den nederländske Guden härskar också på andra sidan den närbelägna gräns som först uppstod runt 1830 – den Gud som tillät flamländare och valloner att anställa bestialiska slaktpartier i Kongo, medan de nederländska bröderna våldförde sig på Indonesiens och Sydafrikas folk; om än med en mindre grad av sadism.

Befolkningen är alltså historiskt belastad, håller fortfarande kristenhetens fana högt: papister, reformerta, protestanter. Goda mördare – och deras avkomma – i ett rus av psalmsång. Och när de forna koloniernas ursprungliga invånare väller in skapar man politiska bålverk med grund i nationalism och högerideologi. Jämte i fallet Nederländerna en liberal smet dekorerad med horor och drogacceptans för att utåt dämpa den konservativa tonen. Skapa en sorts tillåtande trivsel som när danskarna säger hygge och tar en öl.

Köp gärna sex, knarka gärna bort omdöme och klarsyn. Gå i mässan, förbliv vit. *Vlaams Blok*, numera *Vlaams Belang*, ger dig ett samhälle som är *leefbaar*.

Som går att leva i.

Det är i sanning ett märkligt stycke jord.

Och när denna landmassa ger rubriker i samtiden handlar det merendels om ond bråd död. I Nederländerna slår man ihjäl rasister som Pim Vortuyn och Theo van Gogh, i Belgien utnyttjas och dödas barn. Ändå hör man ofta att Nederländerna liknar Sverige. Medan Belgien blott liknar sig själv.

Ju mer jag reser i detta västliga hörn desto mer förbryllad blir jag.

Jag gör mig inga illusioner. På Java träffade jag en gång vänliga nederländska mor- och farfäder som stolt visade sina barnbarn platserna där de skurit öronen av traktens risbönder. Från TV minns jag bilderna av belgare som flydde Kongo, hur de ondgjorde sig över en växande svart medvetenhet. Ekonomisk och politisk. Lumumba var ett hatobjekt

Men rätt ska vara rätt. Det franska överväldet i Algeriet fyller mig med vämjelse, hedrar inte mina fäders land; präglar alltjämt min privata världsbild. Och jag blir fysiskt illamående av kristna,

enkannerligen papister, i militär uniform.

Där om någonstans fanns, och finns, *the axis of evil*.

Som betraktare i denna geografiska utpost där fastlandseuropa slutar kan jag vara relativt anonym, blir aldrig tagen för svensk; knappt ens i Sverige. Jag är kortväxt och mörk, mitt utseende speglar en latinsk härkomst. Jag talar franska och tyska, kan litet *vlaams*. Det hade varit svårare om jag varit enochnittio, blond och nödgats göra mig förstådd på skolengelska. Här går jag för inföding eller granne, som frankofon.

Språk är litet av en hobby. Jag fick en fyrspråkig uppväxt, lärde mig italienska i sandlådan, läste latin och spanska i gymnasiet. Fyllde på med några asiatiska tungor som vuxen.

En enda gång har jag känt mig riktigt ställd och det var när jag reste i Bulgarien i mitten på sextiotalet. Då hjälpte inga språk, jag begrep inte ens skyltarna. I Sovjetunionens asiatiska rådsrepubliker klarade jag mig senare ganska bra med tvåhundra ryska glosor, persiska och turkiska, och i conductorns Rumänien fungerade en blandning av franska och

italienska. Själv hedrades diktatorn med Serafimerorden ur kungens hand, efter förslag från Thorbjörn Fälldin.

Men Bulgarien var utlandet, gav mig samma känsla som när de Bottons ögon fixerade ordet *Aankomst*.

Landet norr och söder om Hazeldonk är därför inget riktigt utland för mig. Det finns hela tiden igenkänningar; genom språk och det tidigare sedda, och blir därför varken hemma eller borta.

Ett *mellanläge*. Där somt är annorlunda. Mycket annorlunda. Och området fascinerar mig antropologiskt men jag älskar det inte.

Känner mig mycket kluven.

Skruvar ner mitt eget tempo. Låter den bakomliggande vägens fart för en stund lämna kroppen.

AUTOMATKAFFET på mackarna utmed motorvägarna i Tyskland och Nederländerna har blivit bättre under de senaste åren; i Belgien och Frankrike har det alltid varit bra – såvitt jag minns.

Det beror antagligen på att mat och dryck alltid tillmätts större betydelse bland belgare och fransmän än hos glupande germaner. Samt att, naturligtvis, bensenbolagen skaffat nya maskiner.

Det inhemska nederländska köket är, som det tyska, en katastrof. Med sönderkokta rovor&kål, potatisberg och grisskankar som stått på plattan för länge. Det är bara att beställa en *stampot* för att få bekräftelse. Medan kokkonsten bärs upp av det utifrån kommande, ursprungligen av indoneser följt av kineser och malajer, senare av turkar, nordafrikaner, italienare. Kryddat med det avlägsna Surinam.

Automater har länge intagit en särställning i det nederländska behovet av mättnad. Jag kommer särskilt – och från sextiotalet – ihåg en egenartad maskin

vars inre spottade ut halvvarma köttbullar styckvis, och att detta vidunder fanns hundrafalt representerat i bland annat centrala Amsterdam.

Det hela var mycket enkelt. Man stoppade in en *kwartje*, tjugofem cent, i en springa varefter det började rassla; eventuellt lyste en liten lampa också.

Efter någon minut övergick rasslandet i någon sorts klonk, och då gällde det att vara alert. Ty strax öppnades en liten lucka i höjd med den hungriges bälte och ut rullade en ljummen köttbulle – redo att fångas upp med handflatan. Lämningarna på trottoaren visade dock att många missade. Hundlort eller trampad mat var en ständig fotgängarfråga.

Bullen var stor som en golfboll – ett spel som nästan uteslutande idkas av män med bristande litterära intressen, och den var knaperbrun utanpå och med en kärna av jämngrå tillagad köttsmet.

De gamla automaterna har för länge sedan ersatts med mer elaborerade maskiner under tak i hård konkurrens med mikrovågsugnen men maträtten serveras alltså – som boll eller järpe – på tusentals småställen som ofta bär beteckningen *eetcafé*, och anrättningen smakar ungefär

som den ser ut. Men kvaliteten på automaternas kaffe har som sagt höjts, och drycken är enligt mitt förmenande i princip lika välsmakande som den man lagar vid egen härd.

Alltså låser jag cykeln och går tillbaka till den mack där jag just tankat. Damen i kassan ler igenkännande, jag gräver i byxfickan efter mynt.

Hon sitter innesluten i skottsäkert glas, och på utsidan finns dessutom en liknande anordning för kunder under de få nattimmar då butiksdelen håller stängt; med betalning för bensin genom en skjutbar låda.

Bensinstationen är full med varor: cigaretter, tidningar, tidskrifter, chokladbitar, cellofanomslagna kakor, buteljerade alkoholfria drycker, bilvårdspreparat, oljor, tändstift, blad till vindrutetorkare, färdigbredda mackor, korv, souvenirer, bogserlinor.

Automaterna står vid en borte vägg i en avbalkning, väser&pyser, och mitt på golvet finns några runda bord för stående, laminatskivor med fack för sockerpåsar, pulvergrädde, tepåsar, senap, ketchup, servietter och plastskedar utan skedblad.

Tre-fyra karlar ståfika, nickar åt mig, någon kommer in och betalar för påfylld bensin. Literpriset

för nittiofemoktanig är en euro fyrtio-komma-någonting cent och det står *Dank voor uw bezoek* på det kvitto som här kallas *klantenbon*. En kund är en *klant* och *bon* normalfranska för bong.

Automatväggen erbjuder en mångfald alternativ: vanligt kaffe med eller utan mjölk eller grädde, espresso, cappuccino, tevatten, choklad, buljong. Maskineriet är tillverkat av det schweiziska företaget Schaerer, ett av många på marknaden.

Jag föser ner en Europapeng i springan, vill ha vanligt starkt kaffe, trycker på knappar, en display säger nittiosju grader med röda digitala siffror, myntet rasslar ned, väsandet tilltar, en tom vaxad mugg faller på plats mellan två plastkäftar.

Några år efter badresan med dess påföljande sejour i Amsterdam-Haarlem-Alkmaar-Utrecht gjorde jag en fantastisk upptäckt när jag lekte med valutaburken hemma. På den tiden fanns det gott om godisautomater i Sverige, ofta utanför biografen och stationer, och valutaburken var det kärll där jag samlade överblivna europeiska småmynt – enkannerligen ”ettor”; franc, pfennig och cent.

Jag räknade omkring femtio holländska encentare, var och en värd styvt en svensk ettöring, och till yttermera visso var dessa bruna slantar med Julianas bild exakt lika stora som en svensk tjugofemöring. Och för tjugofem öre fick man en chokladbit eller en tablettask i automaterna utanför Rita och Röda Kvarn. Valutareserven gav mig godis en hel vecka och tilltaget rapporterades till och med i lokalpressen. Men avslöjad blev jag aldrig.

Brun stråle, muggen fylls. Den bär kaffefabrikantens namn, Douwe Egberts, tillhandahållare av koffein sedan 1753 då han och hustrun Akke Thijsses öppnade butik i frieslandska Joure. Jag stoppar några sockerpåsar i jackfickan, tar en sked som inte är en sked, det ryker om muggen, krävs en serviett eller handske för att hålla den. Sedan ut igen, över planen, hundra meter, bort till cykeln. Och ett stort äntligen; jag behöver min paus, kaffe och tobak. Koppla av, samla kraft innan jag kör vidare. Magen knorrar litet, jag åt en lätt frukost i Amersfoort för ett par timmar sedan; två koppar te och en ostsmörgås.

Kaffet är fortfarande för varmt för att drickas, sätter muggen på marken, håller i sockret, rör om, öppnar den ena packväskan.

Jag har alltid en smörgås med mig när jag kör, aldrig en riktig matsäck utan blott en fullkornsskiva med ost – invirad i aluminiumfolie – och en flaska mineralvatten. Lunch äter jag nästan aldrig, inväntar hellre kvällens måltid; en drink innan följt av vin och lagad mat sedan jag parkerat för natten, tvättat mig och fått på mig något som inte doftar svett. Det senare är motorcyklistens dilemma: packväskorna rymmer inte mycket till ombyte om man dessutom måste ha med sig regnkläder, kamera, anteckningsböcker och extra handskar. Vilket i sin tur är en av orsakerna till att min fru nästan aldrig följer med på turer som tar längre tid än en dag. Själv har jag resignerat visavi klädsel. Det blir samma boots och svarta läder hela tiden, t-shirts och ett par nerpressade jeans; invikta i en plastkasse till skydd mot regn. Packväskorna är av konstmaterial med överlappande flärpar som lock, gjorda för sol och torka; släpper in nederbörd.

Jeans – olämpliga på motorväg om man vill minimera risken för slipskador – heter *spijkers* på nederländska, och det tog sin tid innan jag kom på varför. Att spiken inte bara är en spik utan också en sammanhållande nit. Då är det danska ordet mer beskrivande: *cowboybukser*, medan den turkiska glosan för samma plagg – *cin* – även betyder gin och demon.

Tar en stor klunk vatten, kolsyran kittlar, sätter tänderna i smörgåsen, tuggar begärligt. Skinnpajen hänger över styret. Det är en riktig jacka, en *perfecto*, skraddad efter det original som skapades av ryssamerikanen Irving Schott 1928, och namngiven efter de cigarrer han rökte.

Marlon Brando bar samma *paj* på sin Triumph i *Vild ungdom* (1954), och ordet paj är fin gammelsvenska; betydde ”soldatrock” på Karl XI:s tid.

Kaffet närmar sig drickbar temperatur, blåser litet på brygden, tar fram den röd-vita pappkartongen med danska cerutter. Gör mig redo för den heliga förmiddagsstund som är daglig rutin. Oavsett var jag befinner mig.

Tändstickor, letar fram asken. Den ser antikverad ut trots att den både är nyköpt och nytillverkad, inhandlad hos Albert Heijn i Kattenbroek i Amersfoorts norra utkant.

Ålderdomligheten. Det handlar naturligtvis om etiketten.

Albert Heijn är parentetiskt en livsmedelskedja

där man, bland annat, kan köpa holländsk ost till ett högre pris än hos svenska motsvarigheter: gouda, edamer, maasdammer, leerdammer – jämte den *oude kaas* som svårligen låter sig finnas norr om Öresund.

Tändsticksasken är nästan dubbelt så stor som Solstickan. Och svensk; överlevare från ett världsimperium. Så svensk att den numera endast undantagsvis saluförs i Sverige.

Jag kallar sorten exportaskar, och de kunde faktiskt för några dussin år sedan köpas i presentförpackningar av glasklar plast hos väl sorterade svenska tobakshandlare. Förpackningen innehöll – tror jag – ett tjog nytillverkade nostalgiaskar, alla med olika etiketter och lätt exotisk framtoning.

Stickorna hade, beroende på exportland, fantasieggande namn som The Palmtree (med bild av neger okbärandes kalebasser), Hind Mata (kvinna vid vilande elefant), Radja Hindostan (asiatisk gentleman), Radja Stamboel (likaså asiatisk gentleman), Tjap Taboet (mytiskt bevingat djur bärande ”pagod”), Three Monkeys, The Crocodile, The Swallow, samt – och till namnet föga exotiskt för en svensk – Lidköpings, vars etikettprydna dock utvisade

gevärjagande neger med ländkläde i djungellandskap. Det senare oändligt långt från Kinnekulle och Lidan.

Asken jag köpte hos Albert Heijn igår ingick i sortimentet, heter The Swallow; för säkerhets skull har fågelns namn dessutom angivits på svenska, tyska och nederländska.

Det finns förresten en irländsk whiskey som heter Three Swallows, och den drack jag för mycket av en natt i Teheran. Jag handlade flaskan i Beirut, och Terry – just influgen från Oman – hade inget emot att hjälpa mig och Frances att tömma den, och Frances berättade om hur hon en gång runt 1950 försökt ringa till Stalin.

– Nej, inget särskilt. Jag ville bara höra hur han mädde, sa hon.

Amerikaner. Dom är sådana.

Skakar på huvudet, fingrar litet på tändsticksasken, studerar etiketten: SÄKERHETS TÄNDSTICKOR, följt av Paraffinerade – fetstil och mindre grad – på nästa rad.

Under dessa tre ord en flygande svart svala som bär en banderoll: *SINDS 1895*.

Och under svalan, gul text på svart botten: **MANUFACTURED AT UDDEVALLA TÄNDSTICKSFABRIK. SWEDEN.**

På baksidan får jag, bland annat, veta att asken innehåller **60 Lucifers**.

Det intressanta är framsidan, ty fågelns i flykt flankeras av fyra guldmedaljer vittnande om stickornas belönade överlägsenhet. Och för belöningarna svarade Karl XV, kejsar Napoleon III och Oscar I; plus ett franskt konterfej som möjligtvis kan vara nationalsymbolen Marianne med uppvaktning. Förmodligen rökandes Gitanes.

Det egendomliga – och pinsamma – är dock att dessa tre herrar dog tjugotre, tjugotvå respektive trettiofem år innan fabrikanten i Uddevalla började tillverka märket Svalan; medan Marianne förblir evig.

Posthuma utmärkelser är inget okänt, Karlfeldts Nobelpris är ett illustrativt exempel. Men att sedan länge avlidna personer fördelar premier torde tillhöra

ovanligheterna.

Fast det heter ju *lucifers* på nederländska. Djävulen.
I pluralis.

Rullar min danska *cerut* mellan fingrarna för att mjuka inlagan, skjuter upp den ask som innehåller hin håles paraffinerade aspeträ. *Att tandas endast mot ladans plan* som det en gång stod på piratkopierade motsvarigheter ute i Europa, och det långt innan Internet uteslöt våra diakritiska prickar och förvandlade SMHI:s väder till globalt vader.

Parentes: *Heer* Hazeldonk, förnamn Sint, använder säkert engångständare. Tändstickor är något man blott nyttjar för att få fyr på trädgårdarnas klotgrillar.

Plötsligt står en man bredvid mig.

I Nederländerna är dammsugarna vita med chokladdoppade ändar, i Sverige gröna. Chokladdoppet är dock detsamma, liksom innehållet.

I norrönt land kallas dammsugaren understundom greve.

Det låter bättre eftersom beteckningen dammsugare implicerar att det som gömmer sig bakom skalet av marsipan – vit som grön – är de rester som sugits upp från bageriets golv.

På nederländska har detta bakverk ett mer neutralt namn: *mergpijp* – alltså ”märgpipa” – vilket är visuellt passande; vit benpipa med innehåll.

Morfar var sockerbagare och *chocolatier*. Det har givit mig ett speciellt förhållande till kakor och konfekt. På fars sida fanns det nästan bara uniformer, och när jag skriver ordet ”bara” är anslaget klart peiorativt. Undantagen är lätt räknade: en komponerade *Te Deum*, en annan tryckte *J'accuse* – formade också den franska ”pocketboken”, ibland kallad *format Charpentier*.

– Jag ser att ni köpt en mugg kaffe, säger mannen.
Jag nickar. För han har givetsvis rätt.

– Och då kanske det skulle smaka, fortsätter han och håller fram en cellofanerad förpackning som med största sannolikhet nyligen inköpts i den Shellbutik där jag just låtit en automat förse mig med kaffe.

I tråget ligger sex dammsugare. Eller sex högadliga beroende på vilken glosa man väljer.

Vita rullar med söt fyllning. Märgpipor.

Från en närparkerad bil vinkar ett äldre par åt mig.

Och jag vinkar tillbaka; inser sambandet.

– Ta gärna två, säger mannen.

Han är kanske trettio, bär välstruken blå skjorta, kavaj och chinos med pressveck. Skorna blänker. Övervikten är inte alltför besvärande, runt åtta kilo som en valk runt buken.

Jag förstår ganska snart att det är tanten som vinkar som strukit skjortan, pressat byxorna. Att sonen är något förståndshandikappad.

– Tack, svarar jag, det var snällt. Jag satt faktiskt och längtade efter en kaka till mitt kaffe.

Mina glosor faller på rådbråkad *vlaams*.

– Du pratar konstigt.

– Det är för att jag inte är holländare som du.

Han grubblar en stund.

– Du är utlänning, konstaterar han.

Jag tar en märgpipa, säger att det räcker med en.

– Varifrån kommer du?

– Sverige.

Den geografiska angivelsen betyder antagligen ingenting.

– Dom har goda *mergpijps* här i Hazeldonk.

– Javisst, svarar jag och fyller gommen med bakverket, känner sötman; nämns inte säga att det är samma industribakade kaka som säljs av landets alla mackar-kiosker-snabbköp.

– Får jag titta på din motorcykel?

Sedan går han drömmande ett varv runt hojen, mumsar i sig fem märgpipor, tackar för titten

och återvänder till föräldrarna i bilen.

Valken kring hans buk har därmed fått sin förklaring.

Det äldre paret vinkar igen, kör antagligen till Hazeldonk med jämna mellanrum för att sonen ska få gå omkring på parkeringen, titta på fordon och äta mörkpipor.

Själv tänder jag dagens första *cerut*, sippar min *Douwe Egberts*. Upplever en stund av stilla njutning. Läser texten på muggen: *Het aroma, de geur, de warmte, ze zijn er allemaal, dat wordt weer gezellig!* I en tuschad cirkel sitter en kvinna vid en rykande kopp; sannolikt är det gamle Egberts *vrouw*.

Bilar kommer, andra startar och kör vidare. Utflyktsturisterna försvinner in i sin buss. Grävmaskiner slamrar. Några dolska guldförsäljare ser jag inte.

Hazeldonk West ska bli tjugo-trettio-fyrtio procent större. Som om motorismen, den internationella logistiken, inte kan få nog.

Den växande trafiken rymmer på sitt sätt ett skräckscenario, förvandlar det europeiska hörnet till en grotesk trafikapparat, kväver människor och

landskap med avgaser.

När jag kör från Ystad till Simrishamn händer det ganska ofta, särskilt efter mörkrets inbrott, att jag inte möter en enda bil. Men dylikt hålls för en skröna när jag berättar det för människor som aldrig varit i Sverige. Det är lika osant som att man kan köpa ett anständigt hus i en skånsk by för en halv miljon. Författarlögner!

Jag sitter på en kantsten av betong. Läderjeansen knarrar litet när jag rör mig. Petar bort en död geting från knäet. Kvar blir en gulaktig seg sörja som kräver blöt handdukssnibb för att låta sig avlägsnas.

Kaffe och tobak och sol och blå himmel. Det är en utmärkt kombination.

Jag hänger kanske en kvart på parkeringen, tar några bilder av den charmlöst effektiva anläggningen, antecknar litet i blocket, samlar kraft inför fortsatt motorväg.

Hjälm, jacka, handskar, mörka skyddsglasögon.

II I mörkret gråter marken

DET TAR FEM symboliska sekunder att köra från Hazeldonk West till Belgien, ett land jag alltid förknippat med något depressivt – tillika vagt. Jag hinner inte mer än rulla ut från den avtagstarm som förbinder rastplatsen med motorvägen förrän skylten med landsnamnet BELGIË svischar förbi; med Noord-Brabant blixtsnabbt i ryggen och framhjulet riktat mot Antwerpen och Vlaanderen. Och minuten senare passerar jag Minderhout med en av dessa hundratals anständiga vägkrogar som ströslar landet på vänster sida. Det är en AC med tre gäss i logotypen, konkurrenten heter Carestel; alltid snygga innanmäten och drivor med skräp utanför: otömnda soptunnor, kasserade bildäck, trasiga kartonger, plastflaskor.

Minderhout, egen *gemeente* sedan 1976, sexton kvadratkilometer, styvt tretusen invånare, formellt del av Hoogstraten.

Järnvägen löper till höger om mig; luftledningarna,

terminaler, lastytor, betong. Ett expresståg har just gjort samma resa, passerat samma i praktiken osynliga gräns. Linjen som bara finns på kartan, strecket som sedan en handfull år lämnat verkligheten.

Begreppet *överstatlighet* framkallar illamående.

Avsaknaden av påtaglig gräns gör mig besviken; trots känt faktum.

Minns hur det var tidigare, innan det stora papistiska gubbprojektet EU gradvis började utplåna Västeuropas nationalstater. Då fanns här en riktig gräns – med ett nödvändigt stopp mellan två länder. Med passpoliser, tullare och valutaväxlare – i dubbel uppsättning naturligtvis. En för varje land.

Den som färdades på motorvägen mötte bommar och flaggor, skärmmössor och små kurer innehållande ett *wisselkantoor* där man omsatte gulden till francs. Var man barn kunde man få en stämpel i passet. Ombord på tågen dök samma skärmmössor upp, medan den visslande kantorn var en man med avräkningsblock, kulspetspenna och sedelstinn portfölj; ungefär som farbror Alois. Och man kände rent fysiskt att man lämnade ett land, for in i ett annat.

Idag behöver man inte ens notera övergångarna; om man inte vill. Passageraren kan slumra in, plötsligt vara någonannanstans. Endast föraren, med ögonen öppna av nödvändighet, observerar den upplysande skylten.

Men vid Bad Bentheim, där Tyskland blir Nederländerna om man kör A 1/E 30 från Osnabrück, märks i alla fall gränsen; med statliga komplex, depôtter, parkeringsplatser, matställen och pengaväxel. Men ingen kontrollerande polis.

Det riktiga resandet sker på väg av asfalt/betong, järn eller vatten. Flyg är en bekväm undanflykt, en sorts surrogat för den jäktade eller fantasilöse. Att flyga har ingenting med resande att göra, eftersom resande är mer än blott en snabb förflyttning.

Den som flyger från x till y upplever, grovt uttryckt, bara två terminaler – likformigt benämnda *departure* och *arrival* över hela jorden. Medan vägresenären ser det mellanliggande, registrerar förändringar i landskap, arkitektur, språk.

En gång tog jag tåget från Uppsala till Baghdad. Det blev ganska många passerade gränser,

genomkorsade kulturer. Och religiösa övergångar: från nära nog kristenhetens alla schatteringar via hård statsateism till islams två huvudfårar. Det var före Saddam Hussein men efter Feisal, när el-Bekri styrde Mesopotamien; skapade ett samhälle befriat från koloniala bindningar och med en någorlunda god prognos.

Resan i sig är lika mycket mål som det framförliggande terminus, tänker jag. Ett sätt att leva, ständigt berikande. Och gränser är en del av resan, vilket gör att man egentligen inte kan resa på riktigt inom EU, inte uppleva den där omtumlande fysiska förnimmelsen av handfast passage när man istället bara glider friktionsfritt mellan stater, språkområden och kulturer. Den som vill färdas som man en gång gjorde – och fortfarande hålla sig inom Europa – måste därför lämna EU, bege sig exempelvis till Schweiz. Så många andra länder finns inte kvar att välja mellan.

Jag gjorde det tidigare i sommar, rullade mot Schaffhausen och en tvättäkta gammeldags gräns vid Thayngen; passkontroller-valutaväxling. Och samma sak var det något år tidigare när asfalten kokade i Trieste och Slovenien växte i synfältet vid Fernetièi;

bevakad gräns, svettiga skärmmössor, rökande poliser, valuta mot *tolarjev*, skattefri sprit.

Ungefär som förr i tiden när ett land mötte ett annat.

Blotta känslan av att konvertera sin valuta och få ett nytt betalningsmedel i handen är snudd på himlastormande, följt av det ständiga kalkylerandet när man spenderar sina främmande sedlar och frågar sig vad det blir i svenska-danska-norska kronor, dollar eller rupier.

Euron är och förblir fördummande, reducerar den matematiska färdigheten och ger heller ingen kunskap om landet man kommer till. Slott-borgar-kyrkor-industrier-kungar-presidenter-kompositörer-författare-naturvetare, alla har de förpassats till visuell glömska. Utbytta mot fiktiva portar-fönster-broar, snabbritade i datorn på sex månader av österrikaren Robert Kalina, medan skiljemyntens motiv – mikroskopiska bilder av bland andra Beatrix, Albert, Cervantes, Marianne, Brandenburger Tor och Colosseum – formats av belgaren Luc Luycx.

Jag minns med särskild saknad de prasslande lövtunna franska hundralapparna, hopfogade med knappnålar i det geglösa landet vilket effektivt

personaliserade valutan med små intorkade blodspår från banktjänstemän, kamrerare och butiksanställda i något av de övre hörnen. Och när man höll en av dessa sedlar mot ljuset sken solen genom knappålssticken, precis som när man betraktar himlen genom ett av syfilis anfränt kranium.

Parentes: Min bästa *heer* Hazeldonk, det senare har jag faktiskt upplevt, och det var vid en arkeologisk utgrävning som blottlade sedan tusen år döda munkar, och deras pann- och hjässben var tunna som hundrafrancsedlar, perforerade av små, små hål. Och för att klargöra: Långa soloresor när emellanåt ett behov av sällskap, av glos- och tankeväxling. Det är därför jag har skapat dig – som en modern Sancho Panza, för att ha någon att samtala med; för att Belgien ofta tecknat fiktioner.

Det enda nationella spår man finner hos eurosedeln är bokstaven som anger dess tryckland; P och R för Tyskland, N för Grekland och så vidare.

Strömlinjeformning pågår. Det artegna upphävs gradvis.

EU. Som om svenska namnkristna skulle ha något gemensamt med katolska olivbönder på Sicilien!

Euro! Från början skulle valutan ha hetat *écu* men det stötte på patrull såsom alltför intimt förknippat med Frankrike, där Ludvig den Helige slog sin första och fyra gram tunga *écu* i guld runt 1337. Varefter myntet, med något reducerat gulddinnehåll, blev *écu à la soleil* och senare *écu Henri d'or*, innan det transformerades till silverpenningen *écu blanc* 1641; vikt 23,7 gram och periodvis flitigt använt i Tyskland.

Minns folkomröstningen hösten 2003 och Riksdagens fråga till svenska folket.

– Anser du att Sverige ska införa euron som valuta?

Det var ytterst dråpligt, eftersom man skrev *euron* i bestämd form. Ordet euron är nämligen sedan länge upptaget, betyder tre saker: ett europeiskt samarbete kring industrirobotar, ett neurovetenskapligt forskningsprogram, samt det registrerade varumärket hos ett företag som tillverkar inkontinenshjälpmedel – enkannerligen för kvinnor.

Men detta visste inte Riksdagens européer;

inte ens min granne Gudrun Schyman vilkens offentliga läckage en gång vållat feta rubriker, sedan hon kastat sina våta trosor på en känd svensk filmkrönikeredaktör.

En dollar kommer för övrigt alltid att vara femochtjugofem.

Jag bränner på, förbi vägkrogen, ser avtaget till höger med ortnamnet St-Job-in-´t-Goor. Det låter både främmande och papistiskt, administrativt centrum i *gemeente* Brecht. Lusten att svänga in och se vad det är finns dock inte.

Job. Herregud! En gestalt i gamla testamentet, känd för sin fromhet och utmanad av Satan men samtidigt också ifrågasättande den judiska tesen om att allt lidande är ett gudomligt straff.

Någon lösning på vedergällningsläran fann han däremot inte, framhårdade bara vördnad och underkastelse, och blev slutligen en småstad i Belgien. Samt ett cigarettpapper. Åtminstone för de som inte vet att rullbladet JOB står för Jean Bardou, som framtog detsamma 1838. Varefter Jules Chéret och Alphonse Mucha elegant utformade reklamen.

Jag låter skylten, vita-bokstäver-blå-botten, försvinna; börjar nedräkningen mot Ring Antwerpen.

Överallt vid sidan av högerfilen finns små inbuktningar för bilar med motorkrängel, och de ligger så tätt att deras närvaro föder frågan om belgiska bilars hållbarhet, om det är så att en belgisk förare förväntar sig att fordonet ska gå sönder när som helst.

Ser en japansk hoj på motorvägens andra sida, föraren och cykeln smälter ihop till ett vrålande rött ägg. Han har svart ryggsäck och vi hälsar varandra med vänsterhanden.

Val stundar den åttonde oktober – när Nils har namnsdag i Sverige, de nationella språken dubblar alla partier, plakaterade affischer växer i vägrenen. Någon pläderar för hårdare straff för ungdomsbrottslingar, en annan för *gezond verstand*. Sunt förnuft. Han heter Piet Vandermerch och är liberaldemokrat; lantbrukare, trettionio år.

Det belgiska valet blir hårt, ultrahögern vinner terräng – särskilt i Vlaanderen.

Mörkrets hjärta. Jag tänker alltid på den boktiteln när jag taxar in i landet efter Hazeldonk.

På Joseph Conrads kritik av Belgiens exploatering av Kongo. På lidande. Det man förorsakat, och det man senare drabbades av.

Trafiken är tung, rullar mot helg, privatbilar och nyttofordon. Den kvardröjande sommaren syns som husvagnar och husbilar, de flesta med fjättrade cyklar i aktern, somliga med båtar surrade på taken.

Jag avskyr husvagnar, har gjort det under hela mitt vuxna liv, och en av orsakerna – kanske den tyngsta – är att man inte får vistas i dem under färd.

Inte vila medan partnern kör, inte sitta och arbeta. Dessutom finns det något egenartat över hela husvagnskulturen, en sorts banalitet som jag inte riktigt kan klä i ord. Och just den omständigheten att man inte får vistas i dem gör dem till fantasilösa snålhetsattribut, substitut för hotellrum, hyrda stugor eller camparens hederliga tält. Medan husbilen, om den är en riktig husbil och inte en trång Westfalia, står för något helt annat.

Jag skulle gärna ha en mellanstor husbil, inte som alternativ till hotell utan som en förlängning av äventyret, bara dra till östra Turkiet och sitta där i min kombinerade sov- och arbetsplats, äta-vila-älska-skriva,

kunna luta mig bekvämt och läsa med henne vid ratten. Men hon delar inte min vurm, jag har valt bort bilkörkort, och vi har inte sexhundrausen att lägga upp, så fortsättningen ger sig själv. MC solo och hotell, bil tillsammans och hotell; packning att släpa.

Trafiken vräker, bilarna förmerar sig själva, tempot är högt.

Under något av de år jag som barn bodde i Europa (Schweiz, Frankrike, Italien) sade min mor alltid förmanande när jag lekte utomhus att jag skulle passa mig för belgiska bilar, att de körde som svin, och – som igenkänning - att deras plåtar hade röda siffror på vit botten. Och det var, nota bene, långt innan pedofilin trätt ut i dagsljuset.

I efterhand, som själv körandes och efter att ha skrivit en artikelserie om trafiklagstiftning i Europa – ett beställningsjobb – insåg jag att hennes påpekande inte var en etnocentrisk fördom.

Fram till 1968 förekom nämligen överhuvudtaget inga körkortsprov i Belgien. Man gick bara in till myndigheten och legitimerade sig, visade att man

var belgisk medborgare och att man fyllt aderton, varpå körkortet utfärdades direkt.

Härefter skäptes kraven, och mellan 1968 och 1977 fick körkortsaspiranten svara på några muntliga frågor – framförallt om vägmärken – och sedan var det klart.

Först 1977 infördes ett skäligen enkelt praktiskt prov, några hundra meter på väg tillsammans med en inspektör samt ett par svängar i tätbebyggt område. Och om olyckan någon gång skulle vara framme ansågs alkoholkonsumtion snarast vara en förmildrande omständighet. Åtminstone var det sådant jag hörde, både som tonåring och senare. Jämte alla franska Belgienhistorier, ungefär som svenskarnas Norgevitsar.

– Trafikministern i Bruxelles har gjort ett nytt vägmärke:
HÄR SLUTAR RONDELLEN.

Försiktighet! Jag påkallar egen försiktighet, vet inte vilka som kör de omkringvarande bilarna, och jag är i Belgien sedan fyra-fem-sex minuter.

DET SPRÅKKLUVNA LANDET är anonymt, härbärgerar Europas överstatliga styre men förblir nära nog terra incognita för alla som inte är belgare.

Nationalcigarretten heter Belga, säljs i röd tjugofempack med stora varningsrutor för fyra euro och åttio cent, ganska mild, och landet är en triptyk – bestående av tre regioner: Flandern med två tredjedelar av befolkningen, Valloniet och Bryssel.

Parallellt verkar tre språkgemenskaper: flamländsk, fransk och tysk. Och allt administreras på underliggande nivå som tio provinser och femhundraåttionio kommuner.

Förvaltningen är ytterst komplicerad – liksom den ansvarsfördelning som styr det man i Sverige kallar offentliga åtaganden. Be mig, för Guds skull, inte förklara! Notera istället, à propos Gud, att sjuttiofem procent av populationen är katoliker.

Jag har nämnt det förut: en del av min släkt kommer från detta hörn. Det gör mig en aning delaktig.

Funderingarna kring detta land upphör aldrig, fyller mig hela tiden med frågetecken. Svårt att greppa; vagt. Ett egendomligt rike där till och med själva nationens tillblivelse avviker. Ty Belgien föddes ur en opera, ur uppdämd borgerlig vrede mot den holländska överhögheten – om än med en inspirerande tråd från den franska julirevolutionen.

Det var den tjugofemte augusti 1830 och på operan i Bruxelles framfördes *Den stumma från Portici* av Daniel François Esprit Auber (1782-1871). Föreställningen väckte starka känslor och borgerskapet gick ut på gatorna, angrep polisen. Resultatet blev Belgien, händelsen kallas av och till ”revolution”.

Ett halvt sekel senare påbörjade kung Leopold sitt privata projekt i Kongo, anställde – behjälpt av hundratals svenskar – ett av historiens grymmaste folkmord. En av marodörerna hette Svinhufvud; det låter som en tanke – en artbestämning.

Facit: måhända tio miljoner dödade-stympade-torterade kongoleser. I utbyte mot råvaror.

Leopold besökte aldrig Kongo, grisskallen blev brandchef i Stockholm. Och Per Erik Tell skrev boken

Detta fredliga uppdrag.

Belgiens anonymitet visavi omvärlden är något påtagligt.

När jag pratar med svenska vänner om detta land brukar jag inleda med en ganska banal fråga; senare följt av ett konstaterande.

– Har du någonsin turistat i Belgien?

Och nu menar jag *turistat*, inte bara rest igenom; ej heller besökt å tjänstens vägnar.

Svaret blir nästan alltid nej, och faktum är att jag praktiskt taget aldrig träffat en enda svensk som varit just turist på ort&ställe. Det har alltid varit genomresa, eller – senare i tiden – något EU-relaterat.

Svenskar åker till London och badar i Medelhavet, njuter av tulpaner i Nederländerna, beser Paris och Rom, skidar i alper, eller företar långresor till andra kontinenter. Men Belgien förblir ett omål. Och ändå finns här natur&kultur i mångfald: berg, kuster, badstränder, mat, muséer, kyrkor, klassisk konst, medeltida städer, art deco, choklad...

Det påföljande konstaterandet vänder på begreppen: belgare reser sällan utomlands, och då bortser vi åter från EU-arbete och företagsamhet.

Man ser, grovt uttryckt, nästan aldrig en turistande belgare bortom närområdet. Förvisso i angränsande delar av Nederländerna-Tyskland-Frankrike men knappast i resten av Europa. Medan exempelvis holländare reser som besatta.

Alltså: utlänningar turistar inte i Belgien, och belgare turistar inte i utlandet.

Jag vet att jag generaliserar men också att generaliseringen rymmer en stor portion sanning.

Som om Belgien vore muromgärdat.

De flesta svenskar vet inte ens att Bruxelles internationella flygplats heter Zaventem. Trots den eurobyråkratiska positionen.

Däremot kan åtskilliga räkna upp ett flertal ölmärken. Medan belgarens kunskaper om Sverige inskränker sig till namnet på en enda person; till vilken jag återkommer.

Innan jag for från Sverige läste jag *Europeans on the move*, utgiven av European Commission 2006.

– På åtta år har jag inte fått en enda belgisk vän. Dom är trevliga på jobbet men försvinner hem mot slutet av dagen, berättar en nordisk kvinna.

Samtidigt minns jag att en av Sveriges mest omtalade brottslingar av svagsinta myndigheter – och helt utan anknytning – medgavs byte till ett belgiskt namn, medan han fortfarande skakade folkhemskt galler.

Frågetecknen består. Jag närmar mig Ring Antwerpen, en monstruös trafikapparat som helt nyligen blivit renoverad-restaurerad-förbättrad; med broar-tunnlar-ljussignaler-avtag-påfarter.

Ring Antwerpen är en cirkel på tjugo kilometer, och stundtals en mardröm.

Vid fel tidpunkt på dagen, jobben-börjar-jobben-slutar, kunde ringen ta fyra timmar. Det var ettan-tvåan-indragen koppling och kryp på mittlinjen förbi köer mellan två körfält. Sådant går på motorcykel. Bilister får lätt blodstörtning, skriker-svär-röker-tutar.

Allt i snigelfart.

Förra gången jag körde här piskade regnet i styv kuling och fet dimma. Jag fick vattenplaning mellan en tradare och en personbil, gudskelov i låg hastighet. Hojen vek sig, snurrade ett helt varv men välte inte. Och efteråt pausade jag dränkt på ett chaffisfik.

Jag avskyr dessa futtiga mil, hatar de ständiga varningarna för *spoorvorming*, spårig beläggning.

En annan resa återkommer i minnet, fotografierna av Melissa och de andra små flickorna klistrade utmed motorvägarna, på broar-lador-bensinstationer. Det var 1996, och landet kokade av skandaler.

Socialistpartierna hade mutats av fransk och italiensk flygindustri, ministern Alain van der Biest misstänktes ha låtit mörda socialistpolitikern André Cools, rättsrötan var total, pedofilen Marc Dutroux i Charleroi avslöjades – andra påstods åtnjuta högt uppsatta personers beskydd, och en affär med dioxinförgiftade livsmedel väntade. Följt av det pågående, Belgien som bas för extrema islamister.

Skyltarna bryter mina tankar, biter ihop. Känner faktiskt en aning fysisk rädsla inför fordon och höga farter.

Men det är åtminstone kruttorrt.

Parentes: **Heer** Hazeldonk, nu tar vi Ringen. Vid första mack i Vlaanderen får du bjuda på en öl. Det här är inte Holland – här serveras alkohol på bensinstationerna!

Jag börjar trivas rätt bra nu med mitt fiktiva sällskap på bönpallen.

Kommer ut i fartvirveln. Maximal koncentration, allting dånar och svischar. Håller styret hårt med broms- och kopplingsberedda händer; fokuserar, raderar allt som inte är trafik ur sinnet.

ANTWERPENS SKYLINE kommer närmare, är lyftkranar-lyftkranar-lyftkranar-kärnkraftverk. Doften från hamn, sjöfart och varor förvandlas till ett dis över himlen. För femtio eller hundra år sedan hade man kanske känt kryddorna i luften, eller blodet från det utsugna Kongo; nu är det bara bensin och petroleumprodukter. Och diset, det distanta, är genomsiktigt i solen – dallrar som eteriska slöjor.

Svarta kranar som groteska spindelben mellan Louise Bourgeois och rysk konstruktivism, kyltornen som bastanta brännvinsjungfrur på ett svenskt smörgåsbord. Eller Tjocka Bertor redo att avfyra sina laddningar från mark som redan fått mer än sin beskärda del när Europa kastades in i det första stora kriget, det absoluta vanvettets upptakt.

– Vem älskar Tyskland? frågade min mor uppgivet när den andra solförmörkelsen sänkte kontinenten i mordisk svärta, när hunnerna intog Paris och kollaboratörerna skapade regering i Vichy.

Frankrike, Danmark, Norge, Belgien, Nederländerna; exilerad frihetskamp från London. Medan svenskarna, som lismande hundar, slickade den österrikiske korpralens stövlar - inte alla men tillräckligt många: sålde sitt järn, tillät trupptransporter, och särlagstiftade för judar.

Under min barndom var *anstucken* det fulaste av ord, och vi hade två sådana i släkten: en sväger med hakkorsflaggor, och en moster som hävdade att profittörstiga judiska fabrikanter sålt konservburkar fyllda med sand till militären för att på så sätt sända tappra tyska frontsoldater i döden – följt av den makabra slutsatsen att koncentrationslägren därmed var berättigade.

Men också dubbelmoralens Belgien hade sina anpassningar och medlöpare, väl beskrivet av Hugo Claus i *Het verdriet van België*.

Det var personer sprungna ur mellankrigsårens pro-tyska blåfötter, och som senare – när *De Nieuwe Orde* skulle etableras – blev flandriska legionen, flandriska vakten, flandrisk nationalsocialistisk ungdom, flandriska nationalförbundet och arbetsgemenskapen *DEVlag*. Och ockupationsåren var en rovdrift och

tvångsarbete, tills invasionen i Normandie lät allierade trupper befria landet i september 1944.

En gång som vuxen har jag stannat i Antwerpen, suttit på servering och ätit *gaufres* med min då trettonårige son. Det får räcka, jag kan inte se någon orsak att knöla in mig i staden, missa enkelriktningar och desperat jaga parkeringsplats. Nu kör jag förbi, tänker heller inte köpa några centralafrikanska diamanter, låter Antwerpen passera.

Tunnlarna närmar sig, underfarter med diväteoxid som tak, stup rakt ner, in i mörkret, tunnel på tunnel, Schelde och dess utlöpare, bort från lyftkranshorisonten, billyktor som hepatitögon. Avgift fem euro.

En av dessa tunnlar heter Kennedy, efter katoliken som prisades med jubel över hela västvärlden när han offentligt förklarade sig vara en äppelmunk; eller en *donut*.

– *Ich bin ein Berliner*, hojtade han salvelsefullt, varpå han efter sin död fick namnge – förutom tunnlar – broar, gator, genomfartsleder, byggnader och torg.

Men inget bakverk. Precis som Karl Marx.

Ett nytt land öppnar sig, norra delen av Oost-Vlaanderen, vägar som mörka spår i flackmarksgrönska. Jag är hungrig, törstig, pissnödig, röksugen. Behöver dessutom bensin.

A 11/E 34, tycker mig känna igen macken på kullen, har nog stannat-tankat här förut.

Parentes: *Heer* Hazeldonk bjuder på en Leffe Blonde, riktig torr starköl kokad av munkar i Mont-St-Guibert, och därtill äter vi en trekantsmacka med kalkon, röker och småpratar, studerar kartan. Han tycker jag kör bra, och jag tar tacksamt emot berömmet.

Efter pausen ut på hård, stor väg; E 34:s fortsättning och folk kör som apor, tvärnitar till synes utan orsak, växlar upp och ner mellan femtio och hundra. Långt framför mig ser jag två motorcyklar försvinna. De kör antagligen dubbelt så fort som jag. Är med största sannolikhet japaner.

Mitt emellan Antwerpen och Brugge, ungefär vid Zelzate, leder avtagsvägar söderut mot Terdonk, Speurdonk, Mendonk och Desteldonk.

Åter detta *donk*.

Måste kolla.

Parentes: Jag har naturligtvis frågat *heer* Hazeldonk vad hans namn betyder men han säger sig inte veta, vilket egentligen inte är så konstigt. Ty hur många Eslövsbor känner, till exempel, innebörden av det löv som utgör stadens halva namn, vet att det betyder gåva?

Står på ordentligt. Lypsyl mot farttorra läppar, vägdammeet blåstrar. Det dova motorljudet, de hörbara växelslagen. Vill komma fram. Angöra *bryggan*.

KVÄLLEN I BRUGGE – Bruges, Brügge – är mild, och jag söker hotell. Ställer hojen regelvidrigt vid katedralen, nära Grand Place, frågar på första bästa ställe. Det ser anständigt ut, har en massa stjärnor och ett multinationellt konglomeratnamn. Samt garage.

Nej, jag vill inte betala tvåhundraeuro för en natt i enkelrum; plus några tior för parkeringen.

Återvänder till landsvägslokomotivet, tänder en Belga – ask köpt på macken, har inte ro att njuta en *cerut*. Och det börjar mörkna.

Parentes: Belgaasken, min bästa *heer* Hazeldonk, är designhistoria. Cigarretten började tillverkas 1923 av fabrikanten van der Elst i Merksem, och en bit in på trettioalet formgavs såväl paket som reklam av Schweiz-belgaren Leo Marfurt. Det var han som skapade den hattprydda Belgaflickan, hon som fortfarande ler mot rökaren efter en handfull grafiska ansiktslyftningar. Att fabriken stängde för två år sedan och produktionen

flyttades till Nederländerna, i amerikansk-brittisk regi,
kommenterar jag inte.

Löv på grusgångarna, duvor, duvskit.

Farbror i keps och rock. Han tittar på mig, nickar
åt mig där jag står i mitt svarta läder under ett träd,
dussintals fimpar på marken, eftersatt gräsmatta.

Mannens blick. Bara vanlig vänlighet eller baktankar;
bakdelstankar?

– *Vlaams ou français?* frågar jag.

– *Français.*

– Jag letar efter ett hotell till rimlig kostnad,
pekar avvärjande mot det mångstjärniga.

Han skrattar, visar med handen och berättar. Orden
smattrar.

Jag ska tydligen ner i ett virrvarr av mindre gator.

Startar hojen, vinkar tacksamt åt farbror.
Han sätter två fingrar mot kepsen.

Kullersten, hoppig färd, struntar i en enkelriktning,
tvärrar en trottoar.

Hotellet bara ligger där på Lange Raamstraat, tre
våningar rödtegel, no pets allowed, heter Asiris.
Namnet får mig att associera till Asir, till Yemen, till
solgud och judendom. Men jag kan inte ens i min
livligaste fantasi se något samband.

Handel? Brugge var en gång norra Europas förnämsta
hamn. Kryddor från Arabien?

Jag parkerar vid trottoaren, tar av mig hjälmen
och går in i en uppsjö av dockor och eterneller;
bruna paneler, stillastående luft.

Det ligger något bekant över alla dessa tygdockor
med rutiga kjolar och rutiga förkläden à la Laura Ashley.
Hade inte min dotter något liknande i mitten
på sjuttioalet, något litet gammaldags
som hette Holly Hobbie? En mjuk, oplastig Barbie.

Den storvuxna kvinnan i receptionen har givetvis
besläktad långkjol. Håret går i rött.

Det finns ett svunnet lantligt drag över henne.
Engelsk trädgårdstidskrift? Lärarinna i Wyoming på

trettiotalet?

– *Madame*, säger jag, har ni ett enkelrum och en *parking* för en *moto*?

– Naturligtvis.

Hon har allt: rött hår, hundra nostalgiska tygdockor, tusen torkade blommor, bruna paneler, tretton rum för resande, garage, liten bardisk.

I receptionen står små glasfat med fin sand och dekorativt ordnade stenar, vattenslipade till barnkindslet yta. Kalk, kisel, flinta, några snäckor.

– Sjuttiofem euro, konstaterar hon affärsmässigt. Garaget ligger ett kvarter härifrån, min man visar.

– Förlåt?

Jag har inte riktigt uppfattat den sista meningen, trött efter vägen, och hon missförstår mitt ”förlåt”.

– Min herre tycker kanske att det är för dyrt. Då säger vi femtiofem. Med frukost.

Därmed har hon opåkallat prutat ner sig själv.

– *Bien*, svarar jag tacksamt.

Mannen ser ut som om hon sugit musten ur honom; med arbete dag efter dag, eller erotik natt efter natt. Den vita nylonskjortan är gulnad, skäggstubben inte ens trendig.

Vi skakar hand och jag rullar jämsides med honom på ettan, hojen vinglar litet, blir invisad på en bakgård med en rad låsbara garage och anfrätt rapping. Sedan ger han mig en nyckel och försvinner, insjunkna bröstet, verkar vara runt sextio.

Jag tömmer packväskorna på plastpåsar med kläder&prylar, trycker ett Abuslås i den främre bromsskivan, försluter porten mot omvärlden och går tillbaka i mina egna hjulspår.

Så står jag vid disken igen omgiven av uppsättningar och arrangemang, gräver automatiskt i skinnpajens innerficka efter passet.

Hon ser handrörelsen, säger att det inte behövs, att det räcker med att fylla i en *fiche*. Underförstått

eftersom jag inte är utlänning.

Jag tar det som en språklig komplimang, att jag blir hållen för en resenär från kungadömets vallonska del.

Pass. Jag vet inte hur det är nu i september 2006 men i en skrift publicerad i höstas stod det explicit att svenska medborgare måste medföra pass vid resa i Belgien. Till skillnad från österrikare, schweizare, tyskar, spanjorer, fransmän, greker, italienare, luxemburgare, holländare och portugiser.

– *Alors monsieur* Charpentier, säger hon när jag fyllt i blanketten.

– Jag skulle gärna vilja ha en öl.

Hon tappar upp från fat, säger vänligt att hon bjuder på den. På TV:n mullrar kriget i Iraq, oro i Kongo, svält i Darfur, palestinska barn sprängs i luften. Innehållet i glaset är nattsvart.

Rummet är stort, har balkong. Jag dricker halva ölen medan jag flår av mig lädret, duschar, tar på mig jeans och t-shirt, avslutar därefter den belgiska brygden över utbredd karta, inser att det säkert

finns femton – eller fler – belgiska orter som slutar på donk. Plus ett par i angränsande delar av Nederländerna och Tyskland.

Följdfrågan är repetetivt given: vad tusan är en donk?

Belgaflickan skrattar. Hennes namn är dessutom både en nyhetsbyrå och en svunnen myntenhet. Den senare konstruerades 1926, varvid en *belga* var fem francs eller ett trettiofemtedels brittiskt pund – det vill säga omkring 0,2 gram guld. Alltså kunde man på exempelvis dåtidens femtiolappar läsa *50 FRANCS ou 10 BELGAS*.

Rena strumpor. Fötterna i stövlarna. Torkar av dem nödtorftigt med toalettpapper.

Om det blir värme och sol imorgon tänker jag köra i jeans, låta läderbrallorna vänta till nästa hårdtrafikerade råblås. Gnider bort några geggigt kraschade insekter med den fuktiga handduken.

KROGEN, vald på måfå, heter De Flandrien och ligger på Vlamingstraat nummer två, fortfarande mild kväll och öppen dörr ut mot gatan.

Jag ser en bardisk och ett tiotal bord, ett tjog människor som äter och dricker, en kypare i randig väst och svarta byxor.

Restaurangen gör ett ganska enkelt intryck, understruket av det grova plankgolvet och fimparna nedanför disken.

Borden saknar dukar, antyder därmed en rimlig prisnivå. Och jag har aldrig blivit besviken på en måltid i Belgien.

Kyparen hälsar på vlaams, förelägger mig matsedeln, frågar om jag vill ha något innan och jag ber om ett glas jenever, och det kommer snabbt – på fot, generöst och immigt; rymmer säkert åtta centiliter. Sedan tar jag fram läsglasögonen, studerar, störd över att jag inte längre kan klara en tryckt text utan hjälpmedel.

Förvisso svaga glas, styrka ett, men ändå ett tecken på förfall. På kroppens oåterkallerliga vandring mot slutet.

Det finns säkert tjugo rätter och jag vill ha kött, ber om en steak roquefort. Och ett glas *rode wijn*, smuttar min jenever, blir varm inombords.

– Genomstekt, tack.

Sedan sitter jag där och väntar, njuter av spriten, känner hungern stiga efter hotellrumsölens tillfälliga mättnad, lyssnar till språksorlet, konstaterar ånyo att landet är artificiellt, att inflammerade språkstrider var en realitet nästan in i samtiden.

En gång för länge sedan myntade jag ett eget uttryck, *être-belge*, och det manifesterar sig alltid när jag befinner mig i kung Alberts land.

Être-belge, vara belgisk, och när jag första gången lekte med den tanken var Albert fortfarande prins – medan Prince Albert var en brittisk piptobak i röd plåtburk och en könslig skönhetsåtgärd (?) i form av ett genomborrat ollon.

Jag vet vad en flamländare är och jag vet vad en vallon är, att ursprunget är germanskt respektive keltiskt. Men vad är en belgare annat än en person med belgiskt pass? Eller en passionerad federalist som tror på idén?

Något enhetligt Belgien finns inte, landet är en triptyk med repellerande delar, saknar dessutom både rikstäckande TV-kanal och rikstäckande tidningar.

Nationaliteten är konstruerad utan den känsla av samhörighet som man finner i åtskilliga andra länder, påminner bitvis om Titos Jugoslavien fast i kapitalistisk dräkt.

Être-belge är en politisk produkt, det gemensamma en rad motsättningar: mellan språk, religion och kultur. Med pommes frites som gemensam nämnare, som nationens sammanhållande kitt över språkgränserna. Även om fritten föddes redan runt 1690, vid Meuse.

Majonnäs - en fransk uppfinning från 1756 – ingår, man behöver inte ens be om det.

Stek med frites-majonnäs, biff med frites-majonnäs, kokta musslor med frites-majonnäs, fisk med

frites-majonnäs, soppa med frites-majonnäs. Eller bara frites-majonnäs, intagen på krog-café-bar-snabbmatställe. I staden eller i vägrenen, på järnvägsstationer, rastplatser eller i tysta byar med genomfartsskyltar-avtag-bensinpumpar-pausytor. Det finns alltid någon som serverar frites-majonnäs. Så ock de exklusivaste restaurangerna i Bruxelles.

Att frites-majonnäs är en eftertraktad storhet märktes tydligt när DDR gick i graven. Då erbjöds nämligen medborgarna omedelbart en ny treenighet: Västcigarretter, begagnade västbilar, och *pommes-mayo*.

Härlig biff, underbar biff, vilande under puttrande täcke av franskt mögel, fräscha salladsblad, gyllengula frites, majonnäs i separat skål. Varm tallrik, givetvis varm tallrik!

I Sverige äts varm mat merendels på kall tallrik, vilket är något jag aldrig förstått. Svenskar har överhuvudtaget inte fattat förhållandet mellan mat och temperatur, förvarar bröd i kylan och hyvlar kylskåpskall ost på mackan. Det är lika vansinnigt som den amerikanska svagheten för iskuber. Fast amerikaner är sådana, tror dom kan ringa till Stalin, förstör torr fin sherry med fruset kranvatten. Röstar dessutom på Bush.

Det röda vinet, ber om ett glas *drinkwater* därtill,
mår som en kung.

Aftonens *cerut* till den sista vinskvätten, herregud!

Hemmavid står folk i ösregnet på gården-tomten
och blossar för att slippa tvätta gardinerna eller måla om
köket, medan kroggästerna tvingas ut på trottoaren.
Det senare är barbari.

Sumatra! Jag anbefaller sumatra, finste ljusbruna täckblad,
riktig tobak. Inte Bellman Siesta med fejkade täckblad
av färgat papper, inte heller den danska fotsvettscigarretten
Prince; eller Blend Ultra – så svag att man kan ge den
till dagisbarn.

– Kypare, bär fram min *rekening*.

Sprit, kött, vin. Notan landar på adertonochsjuttiofem,
han får tjugo jämt, bockar och tackar.

Utanför har kvällen blivit mörker, strosar bland
medeltida trappgavlar, torg, kanaler, kyrkor, imposanta
byggnader befriade från störande Lindexskyltar; i Onze-
Lieve-Vrouwekerk dväljs Michelangelos madonna. Flera
affärer visar knypplad spets. Staden är behändigt gripbar.

Fasader i effektiv belysning. Le Greffe, Hôtel
de Ville, hallbyggnaderna; klocktornet som ger himlen
fingret. Från Det Heliga Blodets Basilika hyllas
fortfarande korsriddarna årligen, dåtidens Bushamerikaner.

Så mycket för vandraren att se, så många inbjudande
vattenhål mellan monumenten. En öl här, en
öl där, en till jenever.

Innehållet i ett av dessa glas med skummande
brygd heter Duvel, som betyder djävul. Det är en blond
alkoholstark öl som framställts i Breendonk
sedan 1871 – en stad där nazisterna senare förvandlade
fortet till koncentrationsläger (*Polizeihafslager*).
Således står det numera ett närliggande ortnamn på
etiketten.

Om jag lystrar hör jag Django Reinhardts gitarr, Toots
Tielemans munspel.

Parentes: Michelangelo, min bästa Sint Hazeldonk
(kväver ett rusigt skratt): I serien Fantomen var det han
som skulpterade ingången till Den Vandrande Vålnadens
grotta, och när han presenterade sig för Fantomens anfader
tyckte denne att Michelangelo var ett lustigt namn –

ungefär som när en svensk sträcker fram kardan och säger Harrskog eller Jackebris. Fantomen var för övrigt belgare eller holländare, hette van Tomen vilket ungefär är lika skojigt som när amerikanen frågade om det fanns ett dubbelrum med bad på Hôtel de Ville. Hazeldonk svarar att det inte ska vara mer nu, att jag får hålla mig till mineralvatten. Och han har nog rätt.

Andas djupt, drar in nattlig luft på en bro innan promenaden till hotellet. En ung man undrar om jag har något att sälja.

I frågan finns nutiden, och det skrämmer.

BELGIEN är svårkört, vägarna dåligt skyltade, kartorna stämmer sällan exakt med verkligheten. Dessutom rullar ibland traktorer på motorvägarna, på vissa av dem.

Naturligtvis kör jag fel, och det är inte första gången. Ska ut på E 403/A 17 men hamnar lik förbaskat på E 40/A 10, västlig riktning, blir varse misstaget när skyltarna säger Oostende – klassiskt färjeläge för Englandsfarare. Och ändå GPS:ade jag färdvägen i Amersfoort, fick snyggt utprintade färgkartor över *Western Europe – Street Network*. Plus att jag har Hallwags stora inplastad i en av packväskorna, bredvid mackan jag tillverkade under den nyss intagna frukosten på hotellet.

Kartan har rött omslag, smörgåsen är svept i en pappersserviett. För exakt ett dygn sedan satt jag på en yta för mångfald hjul, åt märgpipa och såg medelklassen pissa fritt för att spara tjugo cent per person.

Parentes: Hazeldonk mästrar mig, säger att jag skulle

hållit rak söder i Oostkamp eller kört ut på N 32 mellan Andries och Michiels, och jag svarar irriterat att det låter jävligt bra i teorin.

Morgonen är sval, värmen har inte svept in över jorden än. Jag huttrar litet under skinnpajen, svänger in på en fruktansvärt liten mack ett stycke ner på ett avtag, möter en tiotusendels Hazeldonk i en by som är ett vägshål, köper en mugg kaffe, får ett plastpackat kex att tugga på, sätter mig på marken, tar fram smörgåsen, röker, studerar kartblad.

Föraren i bilen som stannar för att tanka är sportigt välklädd på det där sättet som man nästan aldrig ser i Sverige om man inte förirrat sig in i Östermalmshallen; stilen för tanken till *landed gentry*.

Bilen är en fet japan, jag kan ingenting om bilar men inser ändå att prislappen handlar om en väl tilltagen årslön. Han betalar och vankar fram emot mig, gråsprängd, kanske jämngammal.

– Kört fel? frågar han och tänder en cigarett.

Belgiska registreringsskyltar, klingande franska,

tittar uppskattande på hojen.

– Jag ska ner mot Roeselare, svarar jag men nånstans kom jag snett.

Han skrattar, säger att det är flamländare som satt upp skyltarna, och plötsligt är vi landsmän; åtminstone språkligt.

– Stor väg eller liten? undrar han.

– Gärna markaväg.

– Och ni ska till Roeselare?

– *Oui*, och vidare. Passendale, Ypres.

– Aha, säger han. Någon i släkten?

Det är en efter omständigheterna fullständigt naturlig fråga.

– Jepp. Passendale.

– Helvetet på jorden.

Han fimpar sin cigarrett på asfalten.

– Och ni vill verkligen köra på småvägar?

– Jag vill se litet av landskapet.

Han ger mig en utomordentligt omständlig vägbeskrivning, tycks känna varenda krök mellan Brugge och Poperinge.

– Trafikljus där, vänster. Nästa trafikljus höger. Rakt fram. Korsning si och så... Tredje avtaget efter hörnhuset, det gula där det bor en advokat, förbi caféet, stor bondgård med betesdjur, kanal... Följer ni med?

Jag repeterar, försöker repetera.

– Nej, trehundra meter efter advokaten.

Han drar vägen igen, nästan telegrafiskt som punkter på en slingrande linje. Han låter som en officer men jag frågar inte.

– West-Vlaanderen, bara bönder och kvalfulla minnen. Trevlig resa! Passendale, fy fan!

– Jag vet. Claude Simon fick Nobelpriset.

– Och hästarna sögs ner i gyttjan, replikerar han.

Beläst man, tänker jag.

– En bok full med presens particip: löddrande, blödande, vacklande, stupande.

– Det var så det var 1917 och 1940.

– *Je vous remercie.*

– *De rien.* Vi har alla haft farföräldrar. Samt onklar födda på adertonhundratalet.

SMÅVÄGAR genom odlingslandskapet, sådana som på kartan kallas *route de liasion locale* eller *verbindingsweg* till skillnad från *hoofdweg*, och jag njuter. Har ingen brådska, traktorerna känns helt rätt, ser solen komma. Känner värme i vardande.

Ömsom asfalt, ömsom Gud-vet-vad. Hårt packad lera, jord? Smalt och i krökar. Majsen står manshög.

Temperaturen har stigit någon grad sedan jag lämnade Asiris-dockorna-eternellerna. Var jag sover i natt är ointressant. Det finns alltid ett hotell, ett värdshus, en vägkrog med sängar. Resan är målet, friheten en motorcykel, och jag vill se. Fylla hjärnan med intryck, kameran med exponerad film, anteckningsboken med stolpar-detaljer-funderingar-ortsangivelser.

Tre meningar dyker upp i en hjärnvindling: *I am a camera. The adventure begins at the edge of the town. It's just a long endless road.*

Skrev Christopher Isherwood, Harley-Davidsons

reklamman, och Sonny Barger.

Av Isherwoods text blev *Cabaret*, H-D fixade myten, och den legendariske Hells Angels-presidenten rökte sönder lungorna.

Följer mannens instruktioner, har lyckats undvika den uppfordrande brakande motorvägen, den som leder till Lille och fortsätter mot Paris som A 1/ E 15.

Det finns förresten två Lille, ett i Frankrike och ett i Belgien – belägna ungefär sex dagsmarscher för en kamel från varandra, eller omkring femton mil. Av skäl som blott Gud (och kamelen) känner har flamländarna döpt den franska staden till Rijssel, för att inte blanda ihop den med sitt eget Lille.

Referensen till kamelen är för övrigt högst relevant, eftersom detta djur besitter insikter okända för människan – som till exempel Guds hundra namn.

Jag har naturligtvis utsatts för detta geografins och språkens förbryllande spratt och det var när jag en gång såg en skylt som sa Lille på E 34 strax söder om Turnhout, och eftersom jag inte fick det att stämman svängde jag av från motorvägen, ut på det

som benämns en interregional *hoofdweg* – delvis i tron att jag faktiskt kört fullständigt fel.

Men Lille fanns där, visade sig vara en vägkorsning med hus – av vilka det mest upphetsande inrymde ett deltidsöppet postkontor. Av de femtontusen invånarna såg jag högst åtta.

Namnbytta städer! Det är ungefär lika fånigt som att italienarna framhärdar i uppfattningen att München heter Monaco. För att inte tala om tyskarnas Brixen, Sterzing, Genf...

Omvärld av belgisk landsbygd, jordbruk, städer, byar. Samhällen lika stora som Simrishamn-Askersund-Höör-Alvesta. Eller lika små som Järrestad-Gärsnäs-Lunnarp-Enånger.

Men det finns en avgörande skillnad. I svenska orter, småstad som by, noterar den passerande aktiviteter, människor; så ock i andra länder.

Någon målar sitt hus, pysslar i sin trädgård, barn leker, ungdomar hänger-nojsar-pratar-skrattar, folk flanerar-handlar-samtalar i gathörn-skyndar hem med färskt bröd-vaxar bilen; pensionärer promenerar,

fönster putsas. Och på det rena bondlandet bearbetas jorden.

I belgiska samhällen – bortom de stora städerna – härskar en ödlig tomhet, och det är något jag märkt och förundrats över under en rad av år.

Visst ser jag en och annan odalman ute, möter en traktor, några skolbarn, en tant med nedhasade strumpor och kippande skor, noterar ett par gubbar som dricker kaffe-öl-diskuterar sportresultat.

Fast det räcker inte. Det dominerande intrycket är ändå tomheten, det stillastående, den visuellt skenbara övergivenheten. Som om husen vore tomma utan att vara det, som om allt mänskligt liv utspelade sig i det fördolda – bakom fördragna vita trådgardiner. När man inte söndagslunchar på motorvägarnas krogar; kloss på körbanan eller i konstruktioner över den så att man hela tiden ser och hör trafiken.

Parentes: När jag anförtror *heer* Hazeldonk dessa iakttagelser frågar han mig varför jag förvånas; säger att man inte kan vänta sig så mycket annat av invånarna i ett katolskt land där alla heter

van der Putte, lever på flottig potatis&majonnäs, och finner livets höjdpunkt identisk med att samla hela släkten vid vägkrogarnas självbetjäningsdiskar – eller förgriper sig på barn. Hugo Claus gjorde en gång en snarlik reflektion, så att de pedofila övergreppen blott kunde ske i ett land som Belgien; att han inte var överraskad.

Tätorterna har gemensamma drag. En rak huvudgata klyver alltid samhällenas tegel; kyrka/katedral, rådhus, monument över stupade. Bilarna är lätt räknade – om de inte är parkerade, fotgängarna få. Ingen mammapappaledig förälder med barnvagn, och var den miljonhövdade skaran av arbetslösa håller hus anar jag inte. Det är som om orterna angripits med B- och C-stridsmedel, med nervgaser som utplånat allt mänskligt liv men lämnat byggnaderna intakta. Det är märkligt, litet kusligt. I en av Europas mest tätbefolkade delar; trehundra-trettioåtta invånare per kvadratkilometer.

Det borde myllra. Som det gör i Valloniet.

Jag vet inte exakt var jag befinner mig, memorerar skyltarna med ortnamn och färdriktningar.

Être-belge. Kanske är det att vara instängd?

Dubbelt instängd: innesluten i landet-regionen, innesluten bakom de egna väggarna. Utanför finns ingen värld.

Kör vidare. Ser inte ens en död katt-mink-igelkott-grävling på vägen.

BLODETS, slaktens och vansinnets mörker. Tysk höst i Europa, i svunnen tid.

Motorcykeln hoppar-studsar-slirar på en väg som ibland är grus, ibland sönderkört utslitna betongplattor med tydliga fogar som tvärgående rännstenar.

Jag får genomslag i framgaffeln, och vägstandarden är lika god som i det forna DDR:s mest eftersatta delar när allt uppenbarade sig efter murfallet.

Och det finns en schavighet i byar och husklungor, inte förslummat av materialbrist på samma sätt som i Arbetar- och Bondestaten utan bara fläckvis negligerat – och just schavigt. Med grå och brun puts som fått falla, och en doft av unken gödsel och sura regn; trots torrvädret. Som om historien dröjt sig kvar, förlänande en air av tristess och svårmod över landskapet. En återspeglning som verkar ha smittat av sig på människorna.

Belgiska statens turistmyndighet kommer aldrig att ge mig guldmedalj.

Skumpar vidare, ser inte en människa, tvåans växel, koppling, stövelsulan i lätt beredskap på fotbromsen.

Valet av väg är uteslutande mitt eget. Jag kunde ha färdats på bättre och jämnare underlag men vill inte.

Det vore osportsligt att besöka detta hörn utan en liten portion av umbäranden, av vedermödor som förändrar sinnet, försätter mig i en oundviklig stämning av hur det en gång måste ha varit att köra på dessa vägar med häst och vagn mellan kanonaderna. Då det var tusen gånger tusen gånger djävligare.

Parentes: Sint Hazeldonk tycker att jag tar i nu, att jag gör mig märkvärdig – och det är fullt möjligt att han har rätt. Att föreställa sig hur det var går inte.

Roeselare – tyskt härläger under första världskriget – ligger bakom mig, vägen blir hela tiden sämre, och jag tror att jag befinner mig någonstans mellan Oostnieuwekerke och Vijfwege. Men bara *tror*.

Alla dessa ortnamn som rymmer en kyrka, religiösa anspelningar, helgon! Jag skakar på huvudet. Det finns minst tvåhundrafyrtio belgiska samhällen

som namngivits efter helgon. Och påven triumferar!

Red Alois, han som senare gick omkring med en kvarts miljon i portföljen, på den här vägen? Alois, överlevaren. Det är möjligt. Minns bara hans spensliga kropp och de grå yllebadyxorna, portföljen högt över vattenytan, och kvällarna när han bröt brödet, när de vuxna pratade och drack jenever. Jag var för liten för att be honom berätta. Vlaanderen var mer som matinéfilmernas krig, som lek med träsvärd och knallpulverpistoler på bakgårdarna, och när Alois dog gick jag fortfarande i kortbyxor.

Det serverades svart sorgekonfekt på hans begravning, munsbitskuddar av färgad marsipan dekorerade med kors av silverskimrande små sockerkulor, och en perifer släkting – en karl som gärna klädde sig i damkläder fick jag veta långt senare – bjöd mig på en oändligt svag gin&tonic.

Flagnad skylt, sliten skylt, in på bättre väg och plötsligt finns ortnamnet där, svarta typer på vit botten, jag kan ana bebyggelse, rullar mot Passendale på slät asfalt.

Som grader i helvetet. Passendale – ibland stavat

Passchendaele - lär ha varit värst.

Det neutrala Belgien var blomstrande men politiskt söndrat när tyskarna den andra augusti 1914 krävde fritt genomtåg för sina trupper. Belgien vägrade och Passendale föll i tyskarnas händer, liksom hundratals andra byar och städer.

Första världskriget hade sett sin upptakt. Den trettonde oktober marscherade engelska och belgiska trupper mot Passendale som intogs av engelskt kavalleri efter fyra dagar. Men segern blev kortvarig, ty redan den tjugonde föll staden åter i tyska händer.

Det var det andra stora slaget om åkrarna – följt av tyska giftgasattacker under våren 1915, vilket sannolikt var första gången i världshistorien som gas användes. Samtidigt fanns också en inhemsk fiende, ”aktivisterna”, en flamländsk rörelse som sökte stöd hos den tyska ockupationsmakten för att realisera självständighetskrav och verka för en upplösning av den belgiska enhetsstaten. Med stridsropet *belgienske – niekske*, Belgien – ett futtigt ingenting.

Under sensommaren och hösten 1917 försökte general Douglas Haig bryta igenom tyskarnas ställningar

för att tvinga dem att släppa den belgiska kusten.

Resultatet blev mänsklighetens troligen största blodbad, i synnerhet om man tar i beaktande den korta tidsrymden och det ytterst begränsade geografiska området.

Minst en halv miljon döda, varav knappt hälften var tyskar, innan offensiven avblåstes i november är en rimlig uppskattning.

Jag stannar hojen innan den till synes folkfria huvudgatan börjar, tar av mig hjälmen och trycker fast den över det ryggstöd som fått det egendomliga namnet *sissy-bar*, fotograferar stadsskylten och rullar ner mot stråket, vill ha vind i håret och fri sikt åt sidorna. Hjälmen har egentligen aldrig roat mig, jag är inte ens säker på den datumstämplade färskvarans påstådda skyddseffekt om det verkligen smäller. Om plastics står emot sten-betong-stål.

Mitt på dagen och Passendale sover, ger samma tomma intryck som alla andra samhällen jag passerat. De enda tecknen på mänskligt liv är tre äldre kvinnor i samspråk utanför färghandeln.

Jag ser fräscha bostadshus som inte är purunga, en katedral och ett välhållet rådhus, solen spelar i fönstren, snygga skyltar pekar ut färdriktningen till slagfält och gravplatser.

Hittar ett bageri, köper en bulle och en öl och en mineralvatten av fabrikat Chaudfontaine, tanten fyller brödet med tomatskivor och ost.

– *Troisnonante*, säger hon och jag betalar med ett fragment av de sexhundra miljarder euro som finns på papper.

Sedan fortsätter jag ut mot dödens fält. Barhuvad.

Ett jaktplan från det flygvapen som 1989 och ett par år framåt jagade UFO:n skär himlen.

TYNE COT någon kilometer från centrum är en borg av flinta, eller rättare: ser ut som en borg-fästning-försvarsanläggning utan att vara det.

Ursprungligen fanns här en tysk bunker som britterna tyckte liknade stugorna vid floden Tyne. Bunkern intogs i oktober 1917 och gradvis växte en begravningsplats fram – färdigställd 1927, och den största i ett landskap där krigskyrkogårdarna ligger tätt mellan fält, odlingar och betesmark.

Jag parkerar hojen vid den bastanta ingången, tar fram kameran, beser först exteriören.

En väldig mur, kanske fem meter hög och med ett par vita krokanliknande ”kapell”, löper runt minnesplatsen, sammanfogad av fint huggen flinta murad med de blanka brottytorna mot omvärlden – ger nästan ett medeltida intryck.

Innanför vilar tolv tusen av det meningslösa våldets offer; nio tusen engelsmän invid allierade från Canada,

Australien och Nya Zeeland. Gravstenarna är stående vita rektanglar, många bär namn, andra höjer sig över anonyma kvarlevor. Och på muren bakom finns namnen på 34 927 män vars kroppar aldrig hittats.

Minst lika många av offren i Vlaanderen förblir oidentifierade.

Gräs, blommande rosor. Det är minutiöst välskött. Inte en fimp på marken, inget klotter, ingen vandalisering. Sannolikt försörjer gravfälten tusen vaktmästare-uppsyningsmän-trädgårdsmästare. Men jag ser ingen trots att en plats som denna måste kräva timmar av daglig vård.

Efterlevande vallfärdar alltjämt hit och till liknande minnesplatser, lägger blommor vid stenarna eller sätter ett litet gul-vitt plastkors med ordet REMEMBRANCE vid någon anförvants viloplats.

Det är både mänskligt och märkligt: de enda – eller nästan enda – utländska besökare man möter i Vlaanderen är sörjande i andra-tredje-fjärde generation. Mest engelsmän, vanligen i stora charterbussar.

Vid det avslutande slaget om Passendale – liksom vid Ieper och andra orter – kämpade man bokstavligen om centimeter för centimeter; i skyttegravar och i lera. Med en total front som blott var några få kilometer, och under ständig beskjutning från luften. Engelsmännen svarade, bland annat, med tjugoen seriekopplade ”jätteminor”. Nitton detonerade samtidigt i vad som beskrivs som världshistoriens dittills kraftigaste explosion. Den tjugonde utlöstes av ett oväder sommaren 1955.

Jag såg en gång ett flygfoto från Passendale. På en enda *square-mile* (ung. 2,5 kvadratkilometer) kunde man räkna en miljon krevadhål.

De mänskliga lidanden som utspelades här låter sig svårligen beskrivas, de åsyna vittnena är snart alla borta. Förra året (2005) fanns det ungefär femton överlevande veteraner i Frankrike, fem i England. Om ett år är antagligen alla döda.

Ostfabriken i Passendale ger idag fler träffar på nätet än historien.

Jag sätter mig ned utanför muren med min smörgås, lyssnar till den serena tystnaden, öppnar ölen. Röd burk med svart text på vit botten, stiliserad oxe

i sköld. Det är en Jupiler, skapad 1966 vid familjen Oxfots *brouwerij* på Industrigatan 21 i Bruxelles, blond lager, femkommatvå volymprocent närande alkohol.

Det är en ung traditionslös öl efter belgiska förhållanden.

När jag var barn plöjde bönderna fortfarande upp kranier, benknotor och hjälmar ur marken; bombskrot hittas alltså alljämt.

Skelettfyndet påminner om dödens fält i Cambodja, där man sedan Pol Pot fördrivits från Phnom-Penh dagligen också fann likdelar i brunnsvattnet; eller ett uppflutet finger i toaletten.

Tänker på min avlägsne släkting. Närmare än så här kan jag inte komma.

På fältet intill mig vilar ett gäng hyperförädlade biffar, så monstruöst stora att de knappt förmår röra sig. Groteska köttklumpar i väntan på slakt. *Belgian blue*.

När den första turistbussen kommer efter lunch grenslar jag cykeln.

Ieper, Ypres, är betydligt större; runt tjugotusen invånare.

Klassisk textil- och handelsstad.

Här finns klädeshallen från 1200-talet – Belgiens förnämsta profana gotiska byggnad, borgarhus, kyrkor och klocktorn – allt svårt skadat under första världskriget men restaurerat. En triumfbåge – Meenenpoorte rest 1927 – minner om tiden, 54 896 inhuggna namn ekar i valvet, hedras varje kväll med *Last post* från trumpeter. Turistgrupper pekar och fotograferar men staden ger ändå en känsla av tomhet. Hotellet intill vänder sig – enligt egen reklam – företrädesvis till slagfälts- och gravplatsbesökare. Medan andra utlovar a *romantic stay*. Krigsturismen är en industri.

Jag kör vidare till Zonnebeke, rak tom huvudgata genom samhället. Det står Buttes New British Cemetery, Polygon Wood Cemetery, 5th Australian Division Memorial på skyltarna. Stannar till vid Poelkapelle, tar några bilder. Så ock vid Saint Charles de Potyze där mina fäders landsmän vilar – *Mort pour la France* och två trikolorer, den franska och den belgiska.

Överallt dessa minnen.

Den som vill se angriparnas gravar, centraliserade på 1950-talet, får åka till exempelvis Langemark sex kilometer nordöst om Ieper, eller till Vladslo nära Diksmuide.

Stilleståndsdagen inföll den elfte november 1918. Knappt tjugotvå år senare var tyskarna tillbaka.

Dricker min Chaudfontaine i en namnlös vägren nära Ijzer.

Leran-sandjorden, den för tillfället torra och hårt packade, är svagt lateritfärgad, ger ögat en mild ton av rost.

Järnhaltig mark? Tanken på vad jorden rymmer får mig att rysa, allt får mig att rysa. Stupade som aldrig återfunnits. Mil efter mil med vita gravstenar, monument, kors, änglar, Kristusstatyer, örnar, obelisker.

Första världskrigets monument är makabra. Verdun som en jättekek rest över skelettdelar, gravfälten vid Somme. Raserade bunkrar under snårig vegetation.

På hela västfronten mer än tolvhundra krigskyrkogårdar och minnesplatser.

Parentes: Min bönpassagerare Hazeldonk anser sig ha fått nog nu, vill härifrån. Sedan säger han att alla begåvade belgare som kan flyr – eller ägnar sig åt verklighetsflykt – för att slippa landet. Beläggen kommer som kulorna på ett radband.

– Munkarna, som väl får tillskrivas någon sorts boklig lärdom – om än ensidig – började brygga öl för tusen år sedan, för att kunna fly in i ett töcken av alkohol. Simenon uppfann en parisisk kommissarie och stack till Schweiz, Brel flyttade till Paris, Magritte skapade en surrealistisk värld, Horta formgav sig bort – byggde en privat tillflykt i Ixelles, medan fantasifulla pennor tecknade nya människor och varelser, ofta på resa långt från Belgien: Tintin, Finn&Fiffi, Blake&Mortimer, Lucky Luke, Spirou, Marsipulami, smurfar. Ja, till och med den helt fiktive belgaren Hercule Poirot föredrog att slå sig ned i London! Och du med din belgiska gen förbättrar gärna en historia..

Det går mot solnedgång, mot sökande efter härbärge.

Två skyltar i korsningen: *alla riktningar* och *andra riktningar*. Det är bara att välja.

Finns det resanderum i Wervik? En mack där jag kan mäta ringtrycket?

Möter en halvgammal plåtig skåpbil. Ägaren heter, enligt den schabolnmålade texten, något som slutar på uyincxs.

NORRUT, via Kortrijk, Waregem – med amerikansk krigskyrkogård från andra världskriget, Nazareth och Gent mot nederländsk söder. Jeans och skinnpaj, behaglig morgonvärme.

Någonstans står det Astridlaan på provisoriska blekröda skyltar, indikerar vägbygge; *deviation, umleitung*.

Astrid Bernadotte (1905-35), dotter till prins Carl och prinsessan Ingeborg, förmäldes 1926 med prins Leopold och blev 1934 drottning av Belgien – mor till Joséphine, Baudouin och Albert. Hon omkom när maken rattade sin Packard och träffade ett pärenträd i schweiziska Küsnacht. Hon var under sin livstid oändligt populär i det nya hemlandet. Efter den tragiska olyckan blev hon närmast helgonförklarad, fick ge namn åt gator, torg och parker i praktiskt taget varenda stad, och är alltså hågkommen i ett särskilt skimmer. Båda sönerna blev senare kungar; Baudouin efterträdde Leopold – som tvingades abdikera 1951, och Albert efterträdde brodern 1993. Pärenträdet rämnade för övrigt vid ett blixtnedslag året innan.

Leopolds tronavsägelse bottenar, förutom i ett mäktigt impopulärt andra äktenskap, bland annat i att han lät Belgien kapitulera mot regeringens vilja 1940; följt av husarrest och deportation till Tyskland och Österrike. Efter kriget tillbringade han sex exilår i Schweiz innan en folkomröstning återförde honom till Bruxelles, där massiva protester snart gjorde situationen ohållbar. Men även Baudouin tvangs abdikera. Fast bara under ett dygn i april 1990, då hans ärkekatolska tro hindrade honom från att godkänna en ny abortlag.

Astrid. Själv förknippar jag henne enkom med ett glas vodka i det ockuperade Kabul – eftersom lejonparten av flaskan tömdes av en belgare. Dessutom är jag totalt ointresserad av kungligheter.

Vodkan. Det var mitt under den hyllade Gorbatsjovs glasnostkrig, då en miljon civila dödades och halva Afghanistanens befolkning tvangs på flykt, och Kabul var en belägrad stad.

Antalet västerlänningar i synfältet var oändligt lätt räknade och de få man såg kollaborerade på något sätt med marionettregimen, eller var ditskickade av pro-kommunistisk press för att lovsjunga revolutionens obefintliga framsteg.

En eftermiddag, kort efter den i afghanska media helt bortcensurerade Tjernobylnkatastrofen, gick jag till Kabul Hotel för att få en drink, och i baren fick jag syn på en litet rundnätt man med yvigt mörkt hår tillsammans med två politruker.

En västerlänning, tänkte jag nyfiket och såg fram emot en pratstund.

Jag slog mig ned bredvid honom, insåg att han just beställt flaska nummer två, presenterade mig och fick ett halvt dricksglas.

Han var belgare och hette Tindermans, berättade att han var textilingenjör med uppdrag att utveckla Afghanistans väverier i Gulbahar. Och han var duktigt på röken. Vodkan var billig rysk, anonymt namnlös och relativt fri från finkel.

– Charpentier, sa han efter en stund. *Français?*

– Delvis, svarade jag men jag är svensk medborgare.

Då reste sig *heer* Tindermans, svepte sitt glas, slog armarna om mig och vrålade ASTRID tre gånger. Därefter däckade han på golvet och fick bäras

upp till sitt rum av politrukerna.

– Så är det varje eftermiddag, anförtrodde de mig när bördan var sänglagd. Vi hämtar mister Tindermans klockan sju varje morgon och kör honom till hotellet vid tretiden. En timme senare är han så full att han slocknar. Men vad var det han skrek?

Jag svarade att jag inte visste, att det nog var fylleskrål.

För att undvika Ring Antwerpen träcklar jag mig fram till Lier, ser ett avtag som säger Grobbendonk, fortsätter i riktning mot Oostmalle, Rijkevorsel, Merksplas och Zondereigen – väljer medvetet allt mindre vägar för nöjet att åter köra genom jordbruksmark och bekräftande tysta byar. Och hojen skumpar som vid Passendale, hoppar på sönderkörd-gropig-knölig beläggning.

En magsur mackgubbe med en enda pump på sin rostiga station säger att bensinen är slut när jag vill tanka, och något *koffie* har han inte heller.

Det är första gången jag ser en rostig bensinmack,

och jag tror inte ett dyft på hans påstående om drivmedelstorka. Möjligtvis kan han i sin skumögdhets ha uppfattat min registreringsskylt som tysk.

Kaffet får jag ta någon annanstans.

De låga länderna kommer närmare.

Jag har sett hägringar förut, utanför Qandahar och när jag jeepade genom Sahara mot Tamanrasset.

Hägringar framstår alltid som påtaglig verklighet för den som upplever dem, trots att man vet att den dallrande reflex som antyder oasbebyggelse-palmerdjur är en chimär.

På dylika platser, i den stora sanden, är det dock något förväntat. Så ej i ett belgiskt majsält.

Hon bara står där, tio-femton meter från markavägen, en cowgirl i dubbel naturlig storlek, konturerad av en dagtid släckt neonslinga. Material: troligen lackerad plywood.

Yppiga bröst väller ur en väst över rutig skjorta,

två sexskjutare på höften, tajta jeans nerkörda i sporr försedda spetsiga stövlar – röd plutmunn, tuffsexig som biofilmens Cat Ballou. Och bredvid henne en husvagn, till synes permanent uppställd och utan beledsagande bil.

Det står WELCOME och något mer på det plakat som pryder ekipaget.

Cat Ballou skjuter skarpt är ingen hägring, det är *cowgirl-fuck* mitt ute i grödan. En bordell, kanske ett billigare alternativ till horhusen i Antwerpen eller städernas nattbarer – de senare med myndighetstillstånd att skaka av sina manliga gäster i galonsoffan. Ungefär som den lokal i huvudstaden där ett gäng offentligförsörjda svenska män spenderade andras pengar till gagn för lokaltrafiken i Gävleborg, trots att det var så rökigt att dom inte såg var dom befann sig.

Vad Cat Ballou beträffar kan hon mycket väl komma från Östeuropa. För att betjäna en del av de cirka åttiotusen män som myndigheterna anser dagligen betalar för sexuella tjänster.

Jag ger gas och passerar, taxar genom Zondereigen

– by med sexhundra invånare beskyddade av den irländske sexhundredralsmissionären Sint Rombout, möter gränsskylten i vägrepen.

NEDERLAND. Inget mer. Bara majskolvar och kor.

Toner från färglatt positiv

VÄGBREDD, två meter; maximum. Beläggning: utsliten. Gränsskylten i ryggen. Fortfarande majs och kor. Vägrepen har inte rensats på länge, ogräset intar sakta körbanan. Sly och snår frodas i kanterna.

Nu öppnar sig De låga länderna. Påbörjad återresa riktning Amersfoort, i förlängningen Sverige. Den sista tredjedelen av den bok som värker-skapas-skissas under hjälmen. När jag kommer hem ska jag sitta vid skrivbordet med mina anteckningar och foton, lustskriva för hand, överföra till digital text, dricka kaffe-te-vatten-alkohol. Röka och äta lagrad herrgårdsost, minnas. Se lönnen genom gavelfönstret på vinden. Möta surhösten på Österlen, blåsten. Nordostpassagen går i vår ligusterhäck.

Jävla plasticsmössa! Jag tar av mig den, trycker den över ryggstödet. Tankar får inte hållas instängda, måste sväva fritt, inte hämmas av en lagpåkallad huvudbonad.

Alla som täcker huvudet frivilligt, och utan klimatskäl, begränsar hjärnan. Det är bara att se på kalottfundamentalister, slöjkvinnor, turbangurus, kippajudar, påvar, Stetsonamerikaner, skärmmössemilitärer, ynglingar i baseballkeps.

Mitt långa mörka hår, samlat i svans, har fladdrat i fartvinden, trasslat sig till fågelbon, rensats från mjäll-damm-svett.

Politie. Nåja, dom kan få sina femtio euro om jag ertappas; eller vad det nu kostar i det land där hjälm tvång inte gäller för moped.

Jag bryr mig faktiskt inte. Har en tatuering som visar det på vänster underarm. Fast den ska ryka i Amsterdam, tillhör allt mer ett privat imperfektum – en tid i MC-gäng. År som blev boken *Live to ride*.

Kommer dock aldrig att bli en Vägverksdröm, en person som i skydd av multikolorerat skinnställ med paddade axlar-armbågar-knän, säkerhetsskena i ryggen och crossboots tror sig så osårbar att det japanska vidundret kan få vråla i trehundra kilometer.

Läderjeans på *hi-way* eller i kyla, vanliga jeans

på vanlig väg och i värme. Skinnpaj. Högst normala kraftiga stövlar. Handskar. Aldrig integralhjälm.

Parentes: *Heer* Hazeldonk hälsar mig välkommen tillbaka till Holland från bönpallen; med hjälm skulle jag inte höra honom.

– Det här är inte som i Belgien, fortsätter han, här behöver vi inte knulla i smyg i halvklandestina husvagnar i majsfälten, Nederland är ett öppet samhälle. Holland är liberalt, Holland är mänskligt, Holland är frihet, Holland är tulpaner och glädje, Holland är turism – hit kommer inte folk för att titta på blod-sorg-gravar, Holland är gay, Holland är inte korrumpert, Holland är som tonerna från ett färgglatt positiv!

Om Belgien är *laissez-faire* är Holland ett antal väldefinierade rutor, tänker jag. Ett land som fortfarande har kolonier, och positivkärorna rullar – alltsedan belgaren Leon Warnies började hyra ut dem i Amsterdam 1875.

Jag har stannat i vägkanten hundra-tvåhundra meter

in på nederländskt territorium, står där som Lucky Luke i uppvikta jeans och boots, tar några klunkar mineralvatten, längtar efter en trivsamt servering, fotograferar, röker en Belga.

En man på trampcykel kommer ut från en sidoväg, hälsar glatt på mig. Nederländska är ett roligt språk, är dessutom litet ”slarvigare” än vlaams.

Trampcykel heter till exempel *fiets*, ut heter *uit*, och körkortet är helt logiskt ett ”bevis på rätten att rida”. Och ett hus är aldrig till salu utan *te koop*, ”att köpa”. Däremot tänker jag inte göra mig svensklustig över de nederländska orden för kök, kyckling och hyresrum.

Motorcykeln är Lucky Lukes häst. Sporrsträck till närmaste stad, en osannolik plats jag länge velat se.

EFTER FEM-SEX minuter nordvärt genom Nederländerna kör jag in i Belgien, i en statsrättsligt egenartad ficka till vilken sju vägar leder; från alla väderstreck.

Överhögheter har avlöst varandra, romare och franker, habsburgare och fransmän, följt av Wienkongressen och Det förenade Nederländerna – hädangånget 1830-31 sedan borgarna i Bruxelles begått finkultur på Operan.

När gränsen mellan det krympta Nederländerna och det nyfödda Belgien skulle läggas fast 1842 uppstod en svårlöst situation just här i området Baarle, där man tvingades fastslå nationstillhörigheten för var och en av distriktets 5 732 ”jordlotter”. Varvid ett tjog på holländsk jord kom att tillfalla Belgien; medan ett par mycket små ”tegar” i norra Belgien – nära gränsen – parentetiskt tillfördes Nederländerna.

Resultatet blev den belgiska staden Baarle Hertog, belägen inne i Nederländerna och ”sammanvuxen” med den nederländska staden Baarle Nassau och dess omland. Samtidigt komplicerades bilden

ytterligare av att det finns cirka sju små nederländska områden insprängda i de belgiska, allt till följd av urgamla skiften och ägoförhållanden.

Vi har alltså, i förvirrande klartext, nederländsk mark omsluten av belgisk som i sin tur omsluts av nederländsk.

Tekniskt talar man om enklaver och exklaver, och Baarle är nog den mest kända i Europa – som också kan uppvisa den tyska staden Büsingen inne i Schweiz och den spanska staden Llívia i Frankrike. Plus, om man så vill, Kaliningrad – ryskt territorium utan gräns mot egentliga Ryssland sedan Sovjetstaten rämnade och kom på McDonald´s världskarta.

Infarten, oavsett från vilket håll man kommer, är en dubbelskylt med namnet Baarle Nassau och en nederländsk flagga över Baarle Hertog och belgisk dito.

Baarle Nassau/Hertog är en riktig stad, bebodd sedan tusen år. Idag med sextusen invånare och gator fria från belgisk tomhet. Och här finns allt som ska finnas i en stad – även om järnvägen inte längre är i drift: kyrkor, affärer, fotograf, damfriseringar, krogar, caféer, banker... medan de offentliga institutionerna är dubblerade: två rådhus, två polisstationer, två

postkontor, två telefonbolag...

Stadsbiblioteket verkar dock vara gemensamt – med gränslinje rakt genom huset.

Jag parkerar vid torget för en öl på en trottoarsservering, sätter mig med flit så att jag har en skinka i Belgien och en i Nederländerna. Ber om en liten räksallad till drycken.

Trevligt ställe, tänker jag – parafraserande Bloom på Davy Byrnes, trevlig öl, trevlig stol trevlig omgivning, trevliga gränser att titta på.

Gränslinjen – följer den med blicken – löper som en slingrande orm, markeras med vita plustecken infällda i gatsten och vägbeläggning.

Åtskilliga hus, både privatbostäder och butiker, klyvs mellan de båda länderna – med kök i Holland och matrum i Belgien. I sådana fall avgör ytterdörrens placering i vilket land byggnaden ligger men ytterdörrar flyttas också beroende på skatteregler. Och på fasadernas husnummerskyltar finns alltid en nationsflagga infälld.

Turister kommer, och många affärsidkare slår mynt av läget. Så till exempel ölbutiken De BiergrenS mitt på linjen – med ett belgiskt och ett nederländskt telefonabonnemang. Tidigare hade ägaren, liksom de flesta affärsmän två kassaapparater och husmödrarna (patriarkat råder) höll sig med dubbla börsar, köpte somt i Nederländerna och somt i Belgien – drog nytta av olika moms-satser. Det var före den gemensamma valutan men man har fortfarande två uppsättningar med frimärken och brevlådor, två skattesystem och två olika lagstiftningar. Och invånarna är nöjda med konstruktionen. Belgiska barn går i belgiska skolor, och så vidare.

Frågan om ett uppgående i Nederländerna har faktiskt diskuterats men avförts efter lokala protester.

Jag drar runt i staden till fots, fotograferar, småpratar. Det är välmående och välhållet, andas ett gott materiellt liv.

Hela konstruktionen roar mig, får mig – litet barnsligt – att formulera en rad omöjliga frågor.

Blir en lokal nederländsk bilist bötfälld om han saknar förbandslåda&brandsläckare och svänger in

på en belgisk gatstump, eftersom dessa båda nyttigheter måste medföras av alla som kör i Belgien?

Eller: är det billigare att ringa från automaten på andra sidan torget?

Skiljer sig parkeringsböterna beroende på i vilket land man felställer fordonet?

Några svar får jag inte, det räcker med mitt eget skratt.

Baarle är spännande, kittlar. Staden är mitt livs tredje enklav, den femte om man räknar kolonialtidens Hong Kong och Macau.

Jag har tidigare varit i Büsingen – faktiskt bara för ett par månader sedan, och en gång besökte jag spanska Ceuta i Marocko. Det var innan EU reste sin veritabla mur på Afrikas jord. Till kusinen Melilla kom jag aldrig.

Folket i Büsingen vill lämna Tyskland och uppgå i Schweiz – men fick inte för dåtidens Bonn. Marocko vill ha tillbaka Ceuta och Melilla. Och Europas besittningar i Kina är historia.

Den lilla östtyska enklaven i Västberlin – ett sovjetiskt krigsmonument nära Brandenburger Tor – fick inte beträdas under DDR-tiden. Om man inte var funktionär eller paraderande uniform.

Och Guantanamo tycks förbli den fria världens härliga bastion - enklav - på det fruktansvärda Cuba. Ökänd ö för hela busklandet. Vars medborgare av *Helms-Burton Act* förbjuds puffa på en cubansk cigarr.

I Baarle är man tillfreds. Låter livet rulla vidare. Förblir en mosaik.

Hjälm, blick på kartan. Det framförliggande undslapp första världskrigets blodbad. Landets fåtaliga krigsmonument härrör från nästa stora mörker.

Startar hojen. Tänker inte passera Hazeldonk.

HOTELLET i Breda, dit jag kört via Chaam och Ulvenhout för att slippa motorvägen, är ett stort vandrarhem invid järnvägsstationen. Det står ROOMS med feta ljusblå bokstäver på plakat i fönstren och jag ids inte leta. Dessutom tilltalas jag av priset: trettio euro.

Jag ringer på och frågar.

– Finns det rum? Kan jag parkera på gården?
Hon är smal, nästan anorektisk, med långt litet småkrusigt brunt hår och hon nickar, säger att hon kan låsa upp gårdens järngrindar och försluta dem efter mig.

Jag mumlar något förklarande om försäkringsvillkor, att kraven är tuffa vid nattlig parkering.

Hon är svettblank i ansiktet, själv är jag svettig över hela kroppen, under skinnpaj och stövlar. Riktigt känner hur fukten står i strumporna.

– *Ontbijt*, frukost?

Hon skakar på huvudet.

– Dusch och toalett i korridoren.

Jag jakar en aning resignerat, vill inte knöka runt på okända gator och jaga efter något bättre.

Hon hämtar en hänglåsnyckel, ber om pass och förskottsbetalning, säger att jag kan köra in hojen.

Pass! Löjliga Schengens beramade passfrihet.

Jag lägger hjälm, handskar och glasögon på disken, redo att följa henne.

– Ta med dig sakerna ut, manar hon. Holländare är så tjuvaktiga.

– Är ni inte holländska *mevrouw*? skrattar jag undrande.

– Jovisst, svarar hon.

Ett frågetecken hänger i luften. Sedan ser jag mezuzan på dörren till hennes privata del av huset,

den lilla svarta kapseln som innesluter trosbekännelsen, inser att hon gör en distinktion mellan holländska kristna och holländska judar. Och att de förstnämnda har långa, opålitliga fingrar.

– Vad arbetar du med? frågar hon när vi står ute på gatan.

Hjälmen sitter åter tryckt över ryggstödet, nyckeln i tändningslåset. Det är varmt på asfalten.

– Media. Så du tycker inte om holländare?

Hon fnyser när hon hör ordet, kallar dem självgoda, empatilösa.

– Theo van Gogh var ett holländskt praktexemplar och ett jävla svin, fortsätter hon opåkallat. Såna är dom, han fick vad han förtjänade.

– Det var väl en muslim som...

Längre hinner jag inte.

– Någon hade slagit ihjäl honom ändå, förr eller senare, ju förr desto bättre. Har du förresten hört

hans bästa vits?

Jag skakar på huvudet, kommer ihåg att han offentligt kallade muslimer för getknallare.

– Om det doftar sött från skorstenen så bränner man judiska diabetiker i huset.

Tyskland invaderade den tionde maj 1940 och fem dagar senare kapitulerade regeringen sedan Rotterdam bombats. Merparten av landets judar deporterades till en säker död, och mot ockupationstidens slut rådde svår hungersnöd innan landet befriades av canadensisk-allierade styrkor i maj 1945.

Grenslar hojen, rullar trottoar. Hon öppnar grinden, rasslar med en grov järnkätting.

– Du kan köpa frukost på stationen imorgon, nickar hon och försvinner.

Jag låser cykeln i treeninghetens namn; tändning, bromsskiva, styrning. Tömmer väskorna, krokar hjälmen över armen och svettas in genom bakdörren.

Rummet får duga. Säng, nersutten soffa träffad

av flera cigaretterglödar, papperskorg, klädskåp. Rent. Två ordentliga frottéhanddukar.

Sköljer av mig i det gemensamma tvättrummet och går ner, behöver en flaska sprit, knackar på privata dörren.

Det är maken som öppnar och han är enbart klädd i två plagg: kortbyxor och kippa. Inredningen är svulstig i någon sorts svartmålad senbarock, på ett bord kan jag skymta en uppkopplad dator, ser hebreiska bokstäver och nidbilder av svartmuskiga araber flimra över skärmen.

Han ger mig en vägbeskrivning, runt hörnet, gatan fram, genom parken, förbi kyrkan; jag har klarat värre, nickar *tot ziens* åt honom.

Dröjande värme, flanerande människor, hundar, ungdomar slängda på parkens gräs, doft av marijuana, cyklister.

Finner det jag söker, Gall&Gall – uttalas schallontschall. Det är landets ledande vinoxspritfirma, livsmedelsbutikerna säljer bara öl&vin.

Butiken är inte särskilt stor, bara en disk och

hyllor, sortimentet är gott, priserna ungefär som i Danmark.

Väljer en flaska fransk vodka för nioeurochnånting, får den svept i randigt silkespapper med samma finess som grårockarna en gång exekverade på dåtidens Systembolag, avser att hälla i mig en stadig skvätt, kör flaskan i bakfickan och går ut, känner mig som en raggare på Storgatan med sjuttis i lomman, sextiotalsmässigt uppvikta jeans, vit t-shirt, boots och skinnpaj; det är bara Brylcrèmen som saknas, folk överallt. Vidare till en kiosk, köper en kall cola, ber om en plastmugg, sätter mig på en bänk, lägger jackan bredvid mig, mixar en fet jävla grogg, tar fram läsglasögon-anteckningsbok-penna-cerut, spriten tjongar i buken, driver Belgien och vägarna ur kroppen, tids nog ska jag gå och äta men nu ska jag dricka-skriva-röka, bli behagligt rusig i väntan på mörkret.

DORDRECHT för att se någonting annat och staden är rasande vacker, ligger på en ö i Rhens delta – A 16/E 19 mellan Breda och Rotterdam, föregången av Hollandsch Diep, rondeller, avtag, trafikljus.

Ett sakta glid och allting är sol och leenden, tänker mig en smula hederlig turism; ge staden ett par timmar. Har aldrig varit där tidigare.

Morgonen, uppvaknandet, var ett lätt bakrus, dusch och ett hastigt ryck till stationen tvärs över gatan där jag köade vid en snabbmatsdisk för en stor pappbägare med te och en croissant, som jag några minuter senare intog sittande på härbärgets trapp med utsikt över gård, kättinglåsta grindar, soptunnor, en gammal Opel och mitt eget lokomotiv. Sedan nordligt blås, automatkaffe på en BP-mack.

Dordrecht, grundad 1018, kanske hundratjugotusen invånare, medlem i Hansan, medeltida handelsplats, en gång oceanhamn, tung metall- och maskinindustri, kemiska fabriker, tillverkning av

kassaskåp; Grote Kerk från 1300-talet. Gavelhus-gavelhus-gavelhus, kanaler, båtar. Nedskruvat tempo.

I Gevangenpoort satt borgmästaren Cornelis de Witt – misstänkt för mordisk konspiration - fängslad sensommaren 1672, innan han och brodern slets i stycken och åts upp av hundar.

Barhörnet ser dock inbjudande ut med sin trottoarserving, parkerar hojen intill, beställer ett litet glas fatöl och en rostbiffsmörgås och en mineralvatten, dricker mig otörstig på vattnet, äter, njutsippar den blonda pilsnern, smörjer innanmätet med nikotin.

Efter ölen flanerar jag, kyparen har fått en euro för att blänga på cykeln ibland. Människor, företrädesvis äldre par, nickar vänligt mot mig på smågatorna, glosor studsar mellan husväggarna.

Pittoreskt, fridfullt, måleriskt. Jag ser varken tulpaner eller väderkvarnar eller digitala kamerajapaner men väl utsökt sköna kvarter, rogivande kanalvatten, mänsklig ävlan. En stad att bo i som pensionär?

Kyrkan – vad den nu heter – renoveras och jag tänker på Dordrechtsynoden som 1618-19, med

delegerade från flertalet av Europas reformerta och kalvinistiska kyrkor, träffade avgörandet i de arminianska striderna och fastställde den kalvinistiska bekännelseenheten, befäste den likaså kalvinistiska nationalkyrkan i Holland i konflikt med arminianernas förkastande av predestinationsläran och deras hävdande av människans fria vilja, liksom kravet på religiös tolerans.

Den holländska kyrkan tog alltså tidigt avstånd från religiös tolerans, vilket kanske förklarar en del av drottningdömet's xenofoba stämningar. Samtidigt odlas myten om det vidsynta landet men vidsyntheten tycks stanna vid prostitution-homosexualitet, droger; omfattar egentligen bara vita kristna. Inte invandrare som ställer krav. Det senare särskilt tydligt när invandrarminister Rita Verdonk i maj ville återkalla den Somaliafödda parlamentarikern Ayaan Hirsi Alis nederländska medborgarskap, sedan det framkommit att hon ljugit om sin ålder när hon sökte uppehållstillstånd.

Stängsel runt helgedomen, tyder den slarvigt målade masonitskylten ovanför ingången. Där står ungefär att det är livsfarligt att gå in.

Så rätt, så rätt.

1984 såg jag en liknande varning. Den hängde på undervisningsministeriet i Dublin.

Resten ger sig själv. Utövande av kristendom medför livsfara; liksom inhämtande av kunskap.

Dagligen avslöjas pedofila prostar i både den gamla och nya världen, pillandes på sina korgossar. Det är underbart att se dem i ljuset!

Minns en barndomshändelse i Italien på femtiotalets slut, när Claudio och jag busade. Tog plats i biktstolen för att när prosten frågade om vi hade vidrört oss svara med ett rungande *si*; och att det var jätteskönt. Sedan sprang vi från katedralen allt vi orkade och ägnade resten av dagen åt att smygröka med utsikt över den plankomgårdade del av stranden som var reserverad för kvinnliga nakenbadare.

Jan Wolkers, författare och skulptör (f. 1925) skrev om sex och förkrympande kalvinism. Hans *Terug naar Oestgeest* filmades av Theo van Gogh. Måste läsa Bururnas *Murder in Amsterdam*.

I sen eftermiddag lämnar jag Dordrecht, byter jeans mot läder på en mack vid utfarten; motorväg väntar. Suget in mot Nederländernas hjärta.

Och alltid samma tanke. Ty när jag kör i dessa hårt trafikerade och tätbefolkade trakter – i stora stycken helt utan rekreerande natur – förstår jag allt mer varför holländare och storstadstyskar köper för dem synnerligen prisvärda hus i Värmland-Småland-Skåne. Att det måste vara en lisa att slippa trängselstockningar-köer, kunna vistas nära nog ensam i milsvid skog. Njuta allemansrätt, bada nästan var man vill.

Man kan bli socialdemokrat för mindre. Digga folkhemmet, avsky privatiseringskåta moderater.

Reinfeld är för övrigt en småstad nära Hamburg. Bland annat känd för sin odling av karp, en bottenfisk med kort analfena och två skäggtömmar.

Redan efter någon kilometer vrålar de höga hastigheterna. Nederländerna är egentligen en enda stor trafikapparat. Välordnad men omänsklig.

TRAFIKEN i Amsterdam, turistfällornas turistfälla, är krävande. Med spårvagnar, taxifiler, cykelfiler – där den senare nyttjandegruppen alltid har företräde. Plus den senmedeltida stadsplanen med gator i cirkel, broar över kanaler och samtidens otaliga enkelriktningar. Allt förstärkt av den utifrån kommandes bristande lokalkännedom.

Jag kör alltid fel någonstans; eller hamnar mellan två spårvagnsskenor och höga kanter. Ändå anser jag mig hitta i Amsterdam, har säkert kryssat i staden ett tiotal gånger under de senaste åren.

OK. Jag kunde bott hos min son fem mil bort, sparat pengar och sluppit det uppfordrande men jag vill ha en portion egen tid, begå det urbana utan hänsynstaganden, låta junior vara ifred något dygn med flickvän på ingående.

Mörkret faller snabbt, försvårar körningen, bilar tutar irriterat på mig, och plötsligt – mån om att undvika den värsta smeten – står jag med hojen på

Plantage Middenlaan. Det är dock inte helt fel. Men jag vet för den skull inte exakt hur jag hamnat här. Vet bara att jag kom in i staden från söder vid Amstelveensweg och fortsatte problemfritt till Leidseplein, innan förbudsskyltar och klippta gator tvingade mig att snurra runt tills jag kunde rulla över floden och sätta framhjulet på Sarphatistraat – helt oförmögen att rekapitulera den närmast bakomliggande färdvägen.

Ser ett hotell, det heter Alfa och anser sig ha tre stjärnor.

– Ja, vi har garageplats i ett parkeringshus fem minuter härifrån.

– Ge mig koden, ber jag och lossar bagaget. Jag vill ställa in cykeln på en gång.

Underförstått: innan vi börjar den sega proceduren med inskrivning, räknedosa, betalning...

Killen i receptionen tvekar.

– Jag är trött, hungrig, svettig och skitig, säger jag bestämt och räcker honom passet som säkerhet.

Underförstått: så kan du skriva av alla uppgifter, etcetera, under tiden.

Efter en stund ger han med sig, lämnar mig den dörröppnande mackapären, ber om femtio euro i deposition för tio-femton minuter. Trots avlämnad packning och pass. Som om jag skulle stjäla hans jävla fjärrkontroll.

Tänker på kommentaren jag fick i Breda om självgoda, empatilösa holländare. Tycker att han borde fatta, respektera gästens önskemål istället för att omedelbart gaffla om byråkrati och pengar. Veta att trötthet föder gnällighet.

Med viss möda hittar jag till underjorden på Roetersstraat 35, granne med ett par av universitetets byggnader.

Hotell i Amsterdam är ingen lisa. Valet – för den som betalar själv – står egentligen bara mellan dåligt-dyrt och skapligt-mycket dyrt. Någon mellanliggande normalitet finns knappast.

Den unge mannen i receptionen, rött hår, vill göra upp direkt och i förskott när jag kommer tillbaka.

– Två nätter.

Notan, med tillägg och skatter, slutar på nästan trehundra euro. För det får jag ett litet men rent rum i källaren. Med dusch – och med säng som enda möbel; samt TV. Inte ens en stol erbjuder det trestjärniga vistet.

Frukost serveras överhuvudtaget inte. Dyligt får gästen ordna själv på gatan.

Jag tvättar mig, byter byxor, fyller en halv plastmugg med ljummen fransk vodka från Breda, tänder en *cerut*. Slötittar litet på burken, ger nyheterna tio minuter. För sjuttioelfte gången denna sommar och höst står Iraq på randen till inbördeskrig.

Men kriget för också det goda med sig att frivilligt ditresta amerikanska stridisar dagligen skickas hem till mamma i liksäckar. *Hamdulillah!*

Spårvagn in till Dam, föraren stämplar mitt *strippenkaart* – en nationell förköpsbiljett inhandlad i Amersfoort.

Internationellt turistmyller på gatorna; utsocknes

holländare undviker helst Amsterdam. Driver genom *Red Light District*, svårt hungrig.

Kanalhusen! Innan tulpankraschen 1637 kunde en rar lök kosta lika mycket som en förnäm byggnad. Tiotusen gulden; sextiofem vanliga årslöner.

Restaurangen är svettig *chinees* med varm, stillastående luft – heter Kam Yin och ligger på Nieuwebrugsteeg 10-12. Den är nästan fullsatt, bruna stolar&bruna bord, och jag beställer en Peking *eend* för tioochfemtio, ett glas rött för enochsjuttiofem och ett glas kranvatten, njuter varenda tugga, låter livsandar vakna.

Paret bredvid mig är vita holländare från staden, sannolikt yngre än jag. Portionerna är stora, och när de ätit färdigt tar hon upp två plastburkar är handväskan och skrapar ner resterna. Kött och grönsaker i en burk, ris i den andra; planerar antagligen microugnsfest imorgon.

Holländare är micro-freaks, butikerna är fulla med bara-att-värma-burkar innehållande någonting med sås för hundratjugonio cent. Men så uppfanns också denna kokkonstens mördare av en holländare; prototypen togs fram av en inlånad ingenjör i den österlenska by där jag bor – kallades

”högfrekvensanläggning” och var ursprungligen avsedd för att vulka gummi på canvas inom sportskoindustrin. Den klentrogne kan läsa min lilla bok *Imperiet i Närkebodalen*.

I sen kväll på väg mot natt promenerar jag mätt genom stadens mest belastade kvarter, horor och turister, turister och horor, coffe shops, magiska svampar, löskukar, uppfläkt trycksaksskrev i butikernas fönster. Turisterna tittar och pekar, finner tydligen de prostituerade mer spännande än tulpaner-kulturkanaler-muséer. Men bara titta; mellan fascination och indignation. Utan kostnad. Gratisnöje för hela familjen.

Utslagenheten stör mig, sönderknarkade färgade män erbjuder droger sju gånger i minuten, det är bröl, fylla och hundskit på gatorna.

Droghanteringen gör mig beklämd, könshandeln är ett patetiskt – förnedrande – spektakel. Om detta är liberalismens frukter föredrar jag ett svenskt äppelkart.

Parentes: Jag frågar Sint Hazeldonk om han tror att man kan bli rasist av att städse se nergångna invandrade

säljare av kokain-heroin-amfetamin. Han har inget svar, ämnet är känsligt, påpekar istället att det är Rembrandtår.

Narkotikan är den största samhällsfaran, tänker jag. På den punkten är jag rabiät.

Dricker en öl någonstans, Grolsch i grön flaska – fem volymprocent, bryggd i Enschede *nach dem Deutschen Reinheitsgebot*, premium lager sedan 1615.

Den tyska renhetslagen. Begreppet låter skrämmande-förlegat-dubbeltydigt. Som om pilsnern garanterat tillverkats av arier, vilket möjligtvis kan vara ett försäljningsargument.

Det är val om två månader. Alla partier förordar numera en strikt invandringspolitik.

Toner från ett färgglatt positiv!

När jag körde från Sverige hade högeralliansen just firat segern. Redo att demontera välfärdssamhället. Med en knapp folkmajoritet bakom sig.

På Warmoesstraats barer pissar bögarna på varandra – publikt och ogenerat. I källarna tillhandahålls gallerburar, sträckbänkar och tortyrredskap i mörka rum; knullas maniskt.

Går till hotellet, aids finns inte.

Imorgon ska jag träffa en tatuerare, låta en ny drake dölja en del av mitt förflutna.

I KROKARNA kring de Heuvel, stadsdelen Kattenbroek i norra Amersfoort, känner jag mig hemma. Där bor min son sedan några år och jag har lärt känna grannarna – umgås med dem; lagar mat, bjuds på mat, dricker vin, pratar om vardagen. Och samvaron är behagligt otvungen, inget *Sie* som i Tyskland. Men politik dryftas ogärna.

Samtliga är holländare, en av dem är gift med en kvinna från Malaysia. En annan har en Electra Glide, en tvåtonslackad veteran – turkos&elfenben, i ett för ändamålet byggt annex på tomten. Fru Malaysia har just nedkommit, dottern är en solstråle. Mr Motorbike har cykeln i originalskick; jagar ständigt rätt skruv på nätet.

Åtskilliga av kvinnorna är hemma, knäbarn eller ej. Männen beklagar sina långa pendlingsresor till jobben i Arnhem-Appeldorn-Amsterdam.

Hela området är en sovstad utan affärer.

Infarten till de Heuvel – betyder ungefär kulle –

är en liten bro som heter de Helling, och den föregås av offentlig utsmyckning: en cirka åtta meter hög brun kuk av torv, och på marken nedanför ligger en tung metallplatta som kraschlandat på en get av brons.

Den döda getens krossade, framstickande huvud ser makabert ut på gräsmattan. Jag förstår inte riktigt vitsen.

Bostadsområdet är intressant, ritades visst för något dussin år sedan av – bland annat – en indisk arkitekt.

Husen – ett par hundra huvudsakligen kopplade i kedjor – omsluts av en kanal, vilket ger somliga av dem strandtomt. Medan åtskilliga av dem som ligger utanför kärnan placerats vid ”dammar” med uteplats mot vattnet.

Materialet är genomgående tegel, ibland vitputsat. Arkitekturen är rikt varierad och tematisk. Ty trots att det är ganska vanliga bostäder fjärran från lyx (priser från tvåhundrafemtio tusen euro, vilket inte är särskilt dyrt i Holland) har man genom att plocka upp olika stilelement skapat individualiserade enklaver.

Här finns de traditionella kanalhusen – i modern tappning – med lyftkrok/vinsch högt upp i gavelspetsen, byggnader med mjukt böljande tak som lånats från Kinas hutonger, bondska varianter på ruralt boende, takavslut med Indonesiens stiliserade ”buffelhornstegel”, jämte mängder med dekorativ stucc. Och i ”hörnen” ut mot den omslutande cirkulära gatan runda bastanta hus kopierade från de gamla stadsmurarnas bevakningstorn.

Vårt kvarter är kanske det fantasilösaste, består av rödteglade lådor som staplats ovanpå varandra med två eller tre våningsplan, nästan som ett indianskt pueblosamhälle. Men här kompenseras bristen på fantasi av förberedda expansionsmöjligheter. För tvåvåningshusen är planerade för ytterligare en våning – med klara bygglov och allt, så att en växande familj kan tillfoga nya rum ovanpå de befintliga; med eller utan takterrass.

Min son hyr sitt trevåningshus på hundrafemtio kvadrat av en bekant, betalar elvatusen kronor i månaden.

Barn leker överallt, vuxna pysslar i täpporna, andra ror eller paddlar. Hela området sjuder av liv. Tänker osökt på Belgien. Och på utlänningarna

i *Europeans on the move*; dom som aldrig lärt känna en belgare.

Köpcentrumet, en kvarts gångväg härifrån, är som en liten stad.

Jag vegeterar, låter tatueringen läka, läser, skriver, provar sydafrikanska rödviner, flanerar, ser på TV. Alla program, även nyheterna, innehåller störande reklam; svensk och dansk *public service* framstår vid en jämförelse som oslagbara.

Amersfoort, med idag hundratrettiotusen invånare, fick sina stadsrättigheter 1259. Centrum är senmedeltid, stadsmur och kanaler – kallas ofta ”stenstaden” sedan fyrahundra vadslående män släpat runt en bumling 1661. Stenen återfanns för övrigt 1903 och är sedan dess en offentlig utsmyckning. Här fanns tobaksodlingar på 1700-talet, här föddes Mondrian, och här upprättade tyskarna ett stort koncentrationsläger (*Polizeiliches Durchgangslager*) 1941. Med systematisk tortyr, massavrättningar och vidaretransporter till gaskamrarna i öster.

Nederländerna under andra världskriget har naturligtvis

avsatt spår i litteraturen, skildrats av bland andra W.F. Hermans (1921-1995) och Harry Mulisch (f. 1927). Mulisch ansåg sig dessutom *vara* kriget; judisk mor och österrikisk-ungersk far vilkens samröre med tyskarna som banktjänsteman räddade sonen och hustrun från deportation. Medan parnassens tredje stora namn, Gerard Reve (1923-2006), tånjde gränserna med homosexualitet och åsikter som ledde till ett hädelseåtal.

En av dessa amersfoortska eftermiddagar tar jag bussen till centrum för att slippa få lappsjuka, flyr skrivandets ensamhet; bussen administreras av samma Connex som hemma.

Öl&jenever, baren är ett stökigt ställe som heter Boot Hill Saloon vars publik – medvetet trasig och skitig – är så ungdomlig att de alla kunde vara mina barn. Dessutom skulle Lucky Luke tveklöst trivas.

Drickeriet har lånat sitt namn efter ett legendariskt knuttehak i Daytona, och Boot Hill är en av sjutton kyrkogårdar i USA – Tombstone, Dodge City, och så vidare – där revolvermän som dött med stövlarna på ligger begravda.

I taket på denna holländska pastisch hänger hundratals uttrampade-slitna-dammiga-snedgångna cowboyboots, och musikvolymen är hög. Men det finns en skräpig terrass ner mot kanalen och där brukar jag sitta; röka-dricka-anteckna.

I den sönderslagna källaren under huset arbetade en gång en tatuerare, delar av verksamhetens namn dröjer sig kvar i rött över det hål där dörren suttit. Nu är där bara bråte.

Kall jenever! Apotekare Sylvius de Bouves ryggskottsmedicin från 1595.

Plötsligt är cigaretterna slut, miljön kräver en ask Lucky Strike, växlar en femma till mynt i baren.

Ynglingen bakom disken säger något som dränks i högtalardecibel, och jag klonkar fyra ettor i automaten. Men några cigaretter får jag inte, slantarna kommer i retur.

– Jag sa ju till dig att du ska ha ett åldersmynt, säger baren när jag frågar om automaten är sönder.

Åldersmynt. Det var det jag inte hörde.

Han pekar på en jetong som ligger på disken.

Det handlar om tobakslagstiftning och åldersgräns, ty för att få handla rökverk i en automat måste den ansvarige bekräfta kundens ålder genom att ge honom den pollett som krävs för att maskineriet ska fungera.

– Tack, säger jag och han skrattar litet, tycker kanske att jag är en åldring som gått vilse i ungdomen.

De flesta i de tre-fyra rummen är berusade redan på eftermiddagen. Trevligt berusade bör jag tillägga, inte så där dyngraka och muckbenägna som unga svenskar på lokal kan vara. Och det behövs framförallt inga vakter, inga löjliga rep för köande, inga VIP-kort och gästlistor för Generation Märkvärdig.

Endast Sverige tycks kunna frambringa mediala yrkesbeteckningar som dörrvaktskändis.

Det enda förbud som råder på Boot Hill Saloon, enligt en skylt på väggen, är brukandet av rasistiska tillmälen.

Jag frågar ett par tjejer i maskinellt slitna jeans och Che Guevaratröjor om sådana påpekanden

överhuvudtaget behövs.

– Holländare är rasister, säger dom i korus.

Sedan förtydligar dom sig, menar att det är den äldre generationen som är främlingsfientlig.

– Men dom kommer väl knappast hit, konstaterar jag, väl medveten om att jag antagligen är jämngammal med deras föräldrar.

– Nä men rasism smittar.

NÄR DEN STORA översvämningen hemsökte västra Nederländerna den sista januari 1953 bestämde sig morfar – kritstrecksrandig kostym, väst med klockkedja och kraftiga knävelborrar – för att göra en humanitär insats. Han bodde norr om Stockholm då, och insatsen gick ut på att rädda en drabbad holländare – finna en kollega och ge honom ett nytt liv.

Jag hade, som jag redan nämnt, varit i Nederländerna något år tidigare – sett vallar&fördämningar, och så barn jag var förstod jag ändå ungefär hur det kunde tänkas se ut i det dränkta landet. Dessutom lyssnades det flitigt på radionyheter, och sedan var det de stora svart-vita fotografierna i Dagens Nyheter.

Det tog några dagar, kanske en vecka, innan den totala vidden av katastrofen blev känd. Ett par hundratusen hektar stod under vatten, minst tretusen hus var helt förstörda, tiotusentals människor evakuerades och dödstalet steg snabbt från tusen till bortåt det dubbla.

Den gamle patriarken packade sin bruna läderväska, ordnade valuta och tillstånd för penningutförelse – på den tiden fick en resenär blott ta med sig en hundring ut ur Sverige – och sedan bar det iväg med tåg.

Fyrtio timmar senare var han framme, telegraferade och sa att det var vatten överallt. Meddelandet överräcktes i dörren av ett bud, som säkert fick femtio öre i dricks.

Det pratades mycket under morfars bortovaro, och jag kunde se honom framför mig stakandes en kanot – precis som i de upptäcktsresandeböcker som fanns hemma; med färgbilder från Nya Guinea, Borneo och Amazonas. Morfar var en hjälte. Liksom den modige kaptenen som lyckades täppa till ett hål i en fördämning med sitt fartyg, så att ytterligare förödelse kunde stoppas.

Så en sen kväll i mitten av februari (tror jag) kom morfar i droska från stationen, och med honom var en lång smal karl som hette Henk. Jag hade ännu inte börjat skolan, tillbringade därför mycken tid i morfarshuset när mina föräldrar arbetade.

Morfar hade, såvitt jag minns, åtta anställda och ingen av dem var svensk. I bageriet talades huvudsakligen dialektblandad tyska och franska, vilket gjorde holländaren

på ingående till allt annat än en främmande fågel.

Hans bagage bestod av en jutepåse, och han hade bara lyckats rädda en enda sak – det minns jag särskilt, och det var en tombolavinst i form av en porslinshäst.

Den var kanske tjugo centimeter hög och glänsande, stod på smäckra ben på en vit platta. Ordet *kitsch* hade jag vid den tiden aldrig hört. Jag tyckte bara att den var *fin*.

Mormor hade lagat köttsoppa och brett smörgåsar åt de båda männen, och därefter stupade Henk i en så kallad turistsäng omgiven av ett större antal Airdaleterriers.

– Det är en duktig yrkesman, förklarade morfar, och imorgon ska vi ordna ett hyresrum åt honom, köpa kläder och gå till utlänningspolisen.

Så blev det, och Henk stannade i fem eller sex år.

Sverige gav för övrigt ett stort bistånd till Holland efter katastrofen – både i statlig, privat och kyrklig regi – och när jag fjorton år senare (för första gången

på helt egna ben) kom till Amsterdam, sneglade på skyltfönsterdamer & Rembrandt och köpte halvvarma automatköttbullar för en *kwartje*, slogs jag hela tiden av det goda rykte som omgav mitt svenska pass. Av en djup och uppriktig tacksamhet visavi allt vad Sverige hette.

Jag bodde i sovsal i ett lågprishärbärge på Geldersekaade, tio gulden natten inklusive frukost och låsbart plåtskåp, och den vänlighet jag mötte när jag pratade med folk på caféer-barer-matställen-muséer-gathörn var lika översvallande som de vågor som sköljt in över brustna vallar, och när jag på ett brunt café berättade för ägaren om morfars hjälpsa blev jag frikostigt bjuden på inlagda sillar, jenever och blond lager. Det var ett furstligt bemötande, och att det inte var en tillfällighet har andra svenskar på besök i Nederländerna vidimerat efter att ha gjort liknande erfarenheter. Medan de förbundsrepublikanska tyskarna snarast var hatiska – repade till och med lacken på svenska bilar – för att de förlorat nån jävla fotbollsmatch. Trots att Sverige hjälpt dem så storstilat med järn och trupptransporter, och lärt dem att J-märka tyska judars pass.

Så att svenska myndigheter kunde skicka tillbaka dem från färjeläget i Trelleborg, till båtнад för tysk tvålindustri.

URK, dit kör jag för namnets skull, stad i Flevoland vid Ijsselmeer, småväg in från A 6, duggregnet börjar i höjd med Lelystad. Det är förmiddag, jag åt frukost i Amersfoort, och det är resans hittills enda gråvåta dag. Tillika den första riktiga etappen på svensk återfärd.

Stannar vid en mack, drar på mig regnstället, tankar, betalar, kör undan hojen, återvänder litet prasslande för en dos automatkaffe. Historien upprepar sig, automaten är röd och av schweiziskt fabrikat, en euro i springan, det står Douwe Egberts på muggen.

Mackmannen undrar varifrån jag kommer, vart jag ska.

– Sverige och Urk, svarar jag.

– *Yrk*, nickar han och får något underfundigt i blicken.

Varför förstår jag inte.

Han talar inte engelska, hans *nederlands* är guttural med friesiska inslag, jag har ingen lust att aktivera

språknerven, vetenskapen om att det regnar utanför är sordinerande.

Att alla holländare kan engelska är en omhuldad turistmyt.

Köper en cellofanpackad tigerkaka, tar några sockerpåsar och en bladlös sked, nickar åt honom. Suget efter tobak-kaffe är en inbyggd fysiologisk klocka.

Jag sätter mig under takutsprånget på mackens baksida, lutar ryggen mot väggen, det drisslar men är passabelt.

Regn och motorcykel hör inte ihop, och jag ogillar att köra i blöta.

Alla hojmänniskor vet vad jag menar, hur dränkt man blir på en tvåhjuling. Regnstället klarar nödtorftigt jacka och byxor men inte handskar och stövlar.

Det tar minst två dygn för ett par genomblöta läderstövlar att torka, infettningen hjälper bara en stund. Vätan smyger sig in till fullbordat faktum. Plus regnets risker: vattenplaning, slirig höstlövsgegga, de hala målade markeringarna på körbanan, den begränsade sikten.

Längtar efter min fru. Räknar timmarna. Borde vara hemma klockan aderton imorgon; åtminstone om vädret är skapligt.

Det är drygt två mil till Urk. Bör gå utan alltför stora umbäranden, resonerar jag.

Sockrar, rör om, mumsar tigerkaka, tänder dagens första *cerut*, kaffet värmer. Minns från kartläsningen att det är sex mil härifrån till Joure, där den gode *heer* Egbert startade sitt kafferosteri. Om det inte regnade skulle jag nog svänga in där efter Urk, se om han står staty på torget.

Urk. Det händer ofta att jag besöker platser för namnets skull, för att själva ortnamnet fascinerar mig. Som Hazeldonk, som Lille i Belgien, som Segutslycke i Småland. Och Urk var något jag bara fann på kartan. Tre bokstäver som gjorde mig nyfiken.

Mina kunskaper om den framförliggande staden är noll. Tog bara en hastig på nätet tidigt imorse: känd från 900-talet, tekniskt sett en ö till 1939, sjuttontusen invånare.

Slänger skräpet i en papperskorg, gör plastpåsegrejen.

Jag har alltid med mig några tomma plastkassar i packväskorna, sveper dom om stövlarna och knyter till. Det brukar fungera ett par timmar, tills fotpinnar och växelförare skavt sönder plasten. Det är inte helt koscher men bättre än blött läder om fötterna, vill kunna starta någorlunda torr imorgon när jag ska ta de återstående milen till Österlen.

Kör längs Ijsselmeers ostkant, grönskan är intensiv, förstärkt av regnet. Landet till höger ligger under havsytan.

Svär litet, lägger farten vid sjuttio, det stänker om framhjulet, omkörande och mötande bilar ger mig en dusch, torkar ideligen glasögonen med vänster hand, vet att kvällens hotellrum kommer att innebära till tork utbredda persedlar, kanske hopknölat tidningspapper i stövlarna; plus leriga packväskor, nerskitad gaffelväska, dyngig hoj. Men det hållregnar gudskelov inte, är inte kallt.

Över bron vid Swifterbant, riktning Noordoost-Polder; återvunnen havsbotten. Alain de Botton skulle tro att han befann sig på månen om han såg dubbla dubbeltecknade o:n i ett så kort ord som noordoost. Sedan ser jag plötsligt morfar paddla kanot och bagaren Henk till knäna i vatten, viftande med en vit handduk.

Jag har mina leopardmönstrade Tarzanbadbyxor på mig, jagar halvmeterstora råttor med *assegaj*.

Av till vänster. Mindre väg, lantlig, trädkantad. Ser fram mot något att äta, öl och en tallrik het soppa; följt av ett kopp likaså hett te. Byta sval blöta mot varm. Fisksoppa! Männe har dom fisksoppa, en krämig *waterzooi*.

Kroppstemperaturen har sjunkit och jag har ingen tröja under skalen av läder och plast. Huttrar litet, känner vätan – kondensen - tränga in. Det finns visserligen hjälpmedel men jag vill inte – en av mina kompisar brann nästan upp när det blev kortslutning i ryggens värmeslinga och jackans syntetfoder fattade eld. Det var i Norge, och det var tjugo minus.

Så dyker skylten upp i fonden och det står Urk på den; växlar ner, fylls av nyfikenhet. De tre bokstäverna på kartan finns i verkligheten. Jublande målgång.

Tio-tjugo meter framför det på plåt lackerade namnet, nästan på stadsgränsen, står en polisbil i vägrenen. Den har ljusen på, hyser två uniformer.

Jag glider förbi i lagliga femtio, saktar in, blinkar snyggt

och stannar – tar fram kameran, vill ha namnet Urk dokumenterat; känner polisens blickar i nacken.

Kameran, en fullständigt manuell Pentax, plastas ner i väskan efter några exponeringar; start, blink och ut på vägen igen. I backspeglarna noterar jag att polisen gör likaledes, tänker att de nog ska in till stan, att uniformerna pausat-rökt-lyssnat på radio.

Polisbilen ligger tätt bakom mig och jag får en plötslig ingivelse: sänker farten till flanerande trettio, kollar i backspeglarna.

Polisfordonet lättar också på gasen istället för att köra om, växlar upp när jag gör det. Att uniformerna följer mig, bevakar mig, står helt klart.

Parentes: *Heer* Hazeldonk säger att polisen faktiskt väntade på mig vid stadsgränsen, att någon mellan mack och avtag varskott dem om min förestående *aankomst*, att det är som i Vilda Västern där sheriffen står tyst på stationen när främlingen stiger av tåget.

Jag begriper ingenting. Ingen kontroll av körkort, registreringshandlingar, nykterhet. Bara en tyst skugga. Det är obehagligt. Jag ser inte ens farlig ut i mitt anonymiserande regnställ med röda plastpåsar töntigt svepta om stövlarna. Kör vidare.

Parkerar i hamnen, regnet har nästan upphört, befriar fötterna från plasten. Att vifta bort det pågående går inte. Polisbilen har stannat vid trottoaren ett dussin meter bort.

Så står jag där barhuvad och glasögonlös i mitt uppknäppta regnställ, redo att strosa. Få en bild av Urk, äta.

Polisbilen kryper efter mig.

Hungrig; än mer förbryllad.

De kvinnor jag möter bär folkdräkt. Jag frågar en av dem så artigt jag kan på nederlands efter ett *eetcafé*. Hon svarar inte, vänder bort huvudet. Skyndar iväg.

Inbillning? Missförstånd? Tagen för tysk?

Nere på kajen vid monumentet över förlista fiskefartyg och deras besättningar står några arbetsklädda farbröder och pratar. Jag går fram till dem, hälsar

och försöker inleda ett samtal. Ingen hälsar tillbaka, ingen svarar.

Jag finns inte. Tar ett par bilder; fyrtorn och båtar. Fortsätter gå.

Jag ser inte en enda affär eller inrättning som kan tänkas sälja något ätbart men väl en tobaks- och souvenirbutik.

En klocka pinglar vid dörröppnandet och jag goddag:ar expediten. Hon ger mig ett blankt ansikte.

Väljer två vykort, ett till min fru och ett till min far. Det verkar lönlöst att fråga om restauranger.

Hon nickar att jag ska lägga min Europafemman på disken, inte ge henne den i handen – som vore hon en thailändsk buddhistnunna-munk. Sedan lägger hon växeln där femman legat; med bortvänt huvud. Jag får inte ens ett tack, är definitivt inte välkommen som *klant*.

C-J Charpentier, en pestsmittad knutte i en stad vars heraldiska vapen är en död kolja.

Jag har hört talas om märkliga *communities*

i USA:s bibelbälte men det är där borta. Inte i den civiliserade gamla världen.

Återvänder till hojen, klämmer i mig den medförda ostmackan från Amersfoort. Polisen noterar varenda tugga.

Ett varv till, säger jag tyst.

Ett stycke bort på en gata – likaså fri från barer och caféer – får jag syn på en kvinna. Hon är på väg till bilen, bär inte folkdräkt.

Polisen kryper efter mig igen.

– *Madame*, hojtar jag.

Hon är fyrtio-fyrtiofem, klädd i knäkort mörk kjol och en dyr grafitfärgad sidenblus; snyggt minkad. Armband, halsband, ett par ringar. Tror antagligen att jag tänker fråga henne efter vägen, eftersom hon omedelbart säger att hon bara är på genomresa.

Sedan – när jag sagt detsamma – skakar hon på huvudet, berättar att hon just blivit förvägrad att handla i drogeriet-färghandeln.

Därmed har jag fått nog, startar motorcykeln,

fortfarande hungrig.

Polisen följer mig ända fram till stadsgränsen, där bilen vänder och kör tillbaka till Urk sedan innanmätet först förvissat sig om att jag tänker rulla vidare. Och jag känner mig bortjagad. Som i en film.

Styr norrut, väljer en liten väg genom polderlandet, noterar att grannbyn heter Rutten. Regnet återkommer, nya plastpåsar.

Över Tjonger Kanaal, genom Lemmer och ut på A 50, förbi Heerenveen, A 7/E 22, Drachten och en matbit i Groningen. Stekt *vis*, det havsvidunder jag inte fann i fiskstaden.

På restaurangen förklarar en man att Urk antagligen är Nederländernas mest konservativa och ärkereligiösa stad – befolkad av kristna fundamentalister, att merparten av invånarna erhåller statliga bidrag till följd av någon historisk oförrätt. Dessutom får jag veta att man har en särpräglad dialekt med många inlånade jiddischord; till följd av att åtskilliga urkiska flickor tidigare arbetade som tjänstehjon hos judiska familjer i Amsterdam. Skriver och postar mina vykort.

Jag är mätt när jag drar vidare genom Hoogezand och passerar gränsen till Tyskland i vikande dagsljus vid Nieuwe-Schans; tänker tillbringa natten i Oldenburg eller Bremen – bortom den västliga utkanten.

Hazeldonk, slutligen, betyder – enligt en språkstuderad granne den sista kvällen i Amersfoort – ungefär en vindskapad dynliknande sandkulle invid floden Hazel; hassel. Dessutom kunde grannen berätta att glosan kommer från *Althochdeutsch*, samt att denna typ av geologiska bildningar uppstod mot istidens slut kring låglänta vatten.

Där sluts cirkeln. Jag vet vad en *donk* är, och det är upplyftande.